

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Chronicon Cisterciensis Ordinis

Le Mire, Aubert

Coloniae Agrippinae, 1614

Regvla Pavpervm Commilitonvm Sanctae ciuitatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11259

rum, nec non etiam assensu Capituli pauperum commilitonum Templi, quod est in Ierusalem, scripto commendaretur, ne obliuioni traderetur, & inenodabiliter seruetur, vt recto cursu ad suum conditorem, cuius dulcedo tam mel superat, vt ei comparatum velut absynthium sit amarissimum, peruenire dignè mereatur: præstante, cui militant, & militare queant, per infinita sæculorum sæcula, Amen.

INCIPIT REGVLA PAUPERVM COMMILITONVM
Sanctæ ciuitatis.

QUALITER DIVINVM OFFICIUM
audiant.

VOS quidem, proprijs voluntatibus abrenunciantes; atque alij, pro animarum salute vobiscum ad terminū cum equis & armis summo Regi militātes, Matutinas, & omne seruitium integrum secundū canonicam institutionē, ac regulariū doctorum sanctæ ciuitatis consuetudinem pio ac puro affectu audire vniuersaliter studeatis. Idcirco vobis, venerabiles, Fratres maximè debetur, quia præsentis vitæ luce despecta, contemptoq; vestrorū corporum cruciātu, fauientem mundum
pro

pro Dei amore vilescere perenniter promissis, diuino cibo refecti ac satiati, & dominicis præceptis eruditi & firmati, post mysterij diuini consummationem nullus pauescat ad pugnam, sed paratus sit ad coronam.

2. *QUOT ORATIONES DOMINICAS, si audire nequierint, dicant.*

CÆTERVM si aliquis frater negotio Orientalis christianitatis fortè remotus, quod sæpiùs euenisse non dubitamus, & pro tali absentia Dei seruitium non audierit, pro Matutinis XIII. orationes Dominicæ, ac pro singulis Horis, septem; sed pro Vesperis IX. dicere collaudamus, ac libera voce vnanimiter affirmamus: isti etenim in salutifero labore ita directi, non possunt accurrere hora competenti ad diuinum Officiũ; sed si fieri potest, horæ constitutæ non prætereant ante institutum debitum.

3. *QVID AGENDVM PRO FRATRIBUS defunctis.*

QVANDO verò quilibet fratrum remanentium morti, quæ nulli parcit, impendet, quod est impossibile auferri, Capellanis ac Clericis vobiscũ ad terminum caritatiuè summo Sacerdoti seruentibus,

tibus, creditum officium & Missam solenniter pro eius anima, Christo animi puritate iubemus offerre: fratres autē ibi astantes, & in orationibus pro fratre defuncti salute pernoctantes, centum orationes Dominicis vsque ad diem septimum pro fratre defuncto persoluant; ab illo die, quo eis obitus fratris denunciatus fuerit, vsque ad prædictum diem, cētenarius numerus perfectionis integritatem cum fraterna obseruatione habeat. Adhuc nempè diuina ac misericordia charitate deprecamur, atque pastoralis autoritate iubemus, vt quotidie, sicuti fratri in vicibus dabatur & debetur, ita quod est necessarium sustentationi huius vitæ in cibo & potu tantum, cuidā pauperi, donec ad quadragesimum diem impendatur. Omnes enim alias oblationes, quas in morte fratrum & in Paschali solennitate, cæterisque solemnitatibus, Domino pauperum commilitonum Christi spontanea paupertas indiscretè reddere consueuerat, omninò prohibemus.

CAPELLANI VICTVM ET VESTITVM tantum habeant. 4°

ALIAS verò oblationes & omnia eleemosynarū genera, quoquo modo fiāt, Capellanis, vel alijs ad tempus manentibus, vnitati communis Capituli red-

Dere

dere peruigili cura præcipimus. Seruitores itaque Ecclesiæ victum & amictum secundum auctoritatem tantum habeant, & nihil amplius habere præsumant, nisi Magistri sponte charitatiuè dederint.

6. DE MILITIBVS DEFVNCTIS
qui sunt ad terminum.

Sunt namque milites in domo Dei, Templique Salomonis ad terminum misericorditer nobiscum degentes; vnde ineffabili miseratione vos rogamus, deprecamur, & ad vltimum obnixè iubemus, vt interim tremenda potestas ad vltimum diem aliquem perduxerit, diuino amore ac fraterna pietate, septem dies sustentationis, pro anima eius, quidam pauper habeat.

7. VT NVLLVS FRATER REMANENS oblationem faciat.

Decreuimus, vt superius dictum est, quòd nullus fratrum remanentium aliam oblationem agere præsumat: sed die noctuque mundo corde, in sua professione maneat, vt sapientissimo Prophetarum in hoc se æquipollere valeat: Calicem salutaris accipiam, & in morte mea, mortem Domini imitabor: quia sicut Christus pro me animam suam posuit, ita & ego pro fratribus animam ponere sum paratus. Ecce

com-

competentem oblationem : ecce hostiam
 viuentem Deoque placentem.

DE IMMODERATA STA- 7.
 tione.

Quod autem auribus nostris verissimus
 testis insonuit, videlicet immoderata sta-
 tione & sine mensura stando diuinum of-
 ficiu[m] vos audire : ita fieri non præcipi-
 mus, imò vituperamus; sed finito Psalmo,
 & venite exultemus Domino, cum Inuita-
 torio & Hymno, omnes federe tam fortes
 quàm debiles, propter scandalum euitan-
 dum, nos iubemus. Vobis verò residen-
 tibus, vnoquoque Psalmo finito, in recita-
 tione Gloria Patri, de sedibus vestris ad
 altaria supplicando, ob reuerentiam sanctę
 Trinitatis ibi nominatè surgere, & debili-
 bus inclinare demonstramus. Sic etiam in
 recitatione Euangelij, & ad Te Deum lau-
 damus, & per totas laudes, donec finito Be-
 nedicamus Domino, stare adscribimus, &
 eandem Regulam in matutinis sanctę Ma-
 rię teneri iubemus.

DE REFECTIONE CON- 8.
 uentus.

In vno quidem Palatio, sed meliùs di-
 citur Refectorio, communiter vos cibum
 accipere credimus, vbi, quando aliquid
 necessarium fuerit, pro signorum ignoran-
 tia,

tia, leniter ac priuatum quærere oportet. Si
omni tempore, quæ vobis necessaria sunt,
quærêda sunt, cum omni humilitate & sub-
iectione reuerentiæ potiùs ad mēsam, cum
Apostolis dicat : Panem tuum cum silentio
manduca; & Psalmista vos animare debet,
dicens : Posui ori meo custodiam, id est,
apud me deliberaui, vt non delinquerem,
id est, lingua; id est, custodiam os meum, ne
malè loquerer.

9. DE LECTIONE.

IN prandio & cœna semper fit sancta
lectio recitata. Si Dominum diligimus, sa-
lutifera eius verba atque præcepta inten-
tissima aure desiderare debemus. Lector
autem Lectionum vobis indicat silentium.

10. DE CARNIS REFECTIONE.

In hebdomada namque, nisi Natalis dies
Domini, vel Pascha vel festum Sanctæ Ma-
riæ, aut omnium Sanctorum euenerit, vo-
bis ter refectio carnis sufficiat; quia assueta
carnis comestio, intelligitur honorosa cor-
ruptio corporum. Si verò in die Martis ta-
le ieiuniū euenerit, vt esus carniū retra-
hatur, in crastino abundâter vobis impen-
datur. Die autem Dominico omnibus mi-
litibus remanētibus, nec nō Capellanis duo
fercula in honorem S. Resurrectionis bo-
num & idoneum indubitanter videtur. Alij
autem,

autem, videlicet armigeri & clientes, vno contenti, cum gratiarum actione permanent.

QUALITER MANDUCARE MILITES DEBEANT. II.

Duos & duos manducare generaliter oportet, vt sollerter vnus de altero prouideat, ne asperitas vitæ, vel furtiua abstinencia in omni prandio intermiscetur. Hoc autem iuste iudicamus, vt vnusquisque miles aut frater æqualem & æquipollentem vini mensuram per se solus habeat.

VT ALIIS DIEBUS DVO AUT TRIA LEGUMINUM FERCUA SUFFICIENT. III.

Aliis nam diebus, videlicet secunda & quarta feria, nec non & Sabbato duo aut tria leguminum vel aliorum ciborum fercula, aut vt ita dicam, cocta pulmentaria, omnibus sufficere credimus: & ita teneri iubemus, vt, fortè qui ex vno non potuerit edere, ex alio reficiatur.

QVO CIBO SEXTA FERIA RESICERE OPORTET. IIII.

Sexta autem feria cibum quadragesimalem ob reuerentiam Passionis omni congregationi, remota infirmorum imbecillitate, semel sufficere à festo omnium Sanctorum vsque in Pascha, nisi Natalis dies

Domini, vel festum S. Mariæ aut Apostolorum euenerit, collaudamus. Alio verò tempore, nisi generale ieiunium euenerit, bis reficiantur.

14. *POST REFECTIONEM SEMPER gratias referant.*

Post prandium verò & cœnam semper in Ecclesia, si propè est, vel si ita non est, in eodem loco, summo procuratori nostro, qui est Christus, gratias, vt decet, cum humiliato corde referre inenodabiliter præcipimus: famulis aut pauperibus fragmenta, panibus tamen integris reseruatis, distribuere fraterna charitate debent & iubentur.

15. *VT DECIMVS PANIS SEMPER Eleemosynario detur.*

Licet paupertatis præmium, quod est regnum cœlorum, pauperibus procul dubio debeatur; vobis tamen quos Christiana fides de illis indubitanter fatetur, decimum totius panis quotidie eleemosynario vestro dare iubemus.

16. *VT COLLATIO SIT IN ARBITRIO Magistri.*

Cùm verò sol orientalem regionem deserit, & ad Ibernam descendit, audito signo, vt est eiusdem regionis consuetudo, omnes ad Cõpletas oportet incedere vos, ac prius

ac prius generalem collationem sumere peroptamus. Hanc autem collationem in dispositione & arbitrio Magistri ponimus, ut quando voluerit de aqua, & quando iubebit, misericorditer ex vino temperato competenter recipiatur. Verum hoc non ad nimiam satietatem oportet & in luxu fieri, sed parcius; quia apostatare etiam sapientes videmus.

VT FINITIS COMPLETIS SILENTIUM TENEATUR. 17.

Finitis itaque Completis, ad stratum ire oportet. Fratribus igitur à Completorijs exeuntibus nulla sit denuò licentia loqui in publico, nisi necessitate cogente; armigero autem suo que dicturus est, leniter dicat. Est verò forsitan, ut in tali interuallo vobis de Completorijs exeuntibus, maxima necessitate cogente, de militari negotio, ut de statu domus nostræ, quia dies ad hoc vobis sufficere non creditur, cum quadam fratrum parte ipsum Magistrum, vel illum, cui domus dominium post Magistrum est debitum, oporteat loqui. Hoc autem ita fieri iubemus; & ideo, quia scriptum est: In multiloquio non effugies peccatum. Et alibi: Mores & vita in manibus linguæ. In illo colloquio scurrilitates & verba ociosa ac risum mouentia omninò prohibemus, & vobis ad lectulum euntibus, Dominicam

orationem, si aliquis quid stultum est locutus, cum humilitate & puritatis deuotione dicere iubemus.

18. **VT FATIGATI AD MATVTINAS**
non surgant.

Fatigatos nempe milites non ita, vt vobis est manifestum, surgere ad Matutinas conlaudamus; sed assensu Magistri, vel illius, cui creditum fuerit à Magistro, eos quiescere, & tredecim orationes constitutas sic cantare, vt mens ipsorum voci concordet, iuxta illud Prophetæ: Psallite Domino sapienter. Et illud: In conspectu Angelorum psallam tibi; vos vnanimes conlaudamus. Hoc autem in arbitrio Magistri semper consistere debet.

19. **VT COMMVNITAS VICTVS**
inter fratres seruetur.

Legitur in diuina pagina: Diuidebatur singulis, prout cuique opus erat. Ideo non dicimus, vt sit personarum acceptio, sed infirmitatum debet esse consideratio. Vbi autem, qui minus indiget, agat Deo gratias, & non contristetur. Qui verò indiget, humiliter pro infirmitate, non extollatur pro misericordia, & ita omnia membra erunt in pace. Hoc autem prohibemus, vt nulli immoderatam abstinentiam amplecti liceat, sed communem vitam instanter teneant.

DE

DE QUALITATE ET MODO VE- 20.
stimenti.

Vestimenta autem vnius coloris semper esse iubemus, verbi gratia, Alba vel nigra, vel vt ita dicam, burella. Omnibus aut militibus professis in hyeme & in æstate, si fieri potest, alba vestimenta concedimus, vt qui tenebrosam vitam postposuerint, per liquidam & albam suo conditori se reconciliari agnoscant. Quid albedo? nisi integra castitas. Castitas, securitas mentis, sanitas corporis est. Nisi enim vnusquisque miles castus perseuerauerit, ad perpetuam requiem venire, & Deum videre non poterit; testante Apostolo Paulo: Pacem sectamini cum omnibus & castimoniam, sine qua nemo videbit Dominum. Sed quia huiusmodi indumentum arrogantie ac superfluitatis æstimatione carere debet, talia habere omnibus iubemus, vt solus leniter per se vestire & exuere, & calciare ac discalciare valeat. Procurator huius ministerij peruigili cura hoc vitare præsumat, ne nimis longa aut nimis curta, sed mensurata ipsis vtentibus, secundum vnus cuiusque quantitatem suis fratribus tribuat. Accipientes itaque noua, vetera semper reddat in præsentem, reponenda in camera, vel vbi frater, cuius est ministeriũ, decreuerit, propter armigeros & clientes, & quandoque pro pauperibus.

D S QVOD

xi. **QVOD FAMVLI VESTIMENTA**
alba, hoc est, pallia non habeant.

Hoc nempè, quod erat in domo Dei ac suorum militum templi, sine discretionè ac consilio communis Capituli, obnixè cōtradidimus, & funditus, q. quoddā vitium peculiare amputare præcipimus. Habebant enim olim famuli & armigeri alba vestimenta, vnde veniebant damna importabilia: Surrexerunt namque in Ultramontanis partib⁹ quidam Pseudofratres, & Coniugati & alij, dicētes se esse de Templo, cū sint de mundo. hi nempè tantas contumelias totque damna militari ordini acquisierunt, & clientes remanētes plurima scandala oriri inde superbiendo fecerunt. Habeant igitur assiduè nigra, sed si talia non possint inuenire, habeant, qualia inueniri possunt in illa prouincia, qua degunt, aut quod vilius vnus coloris comparari potest, videlicet burella.

xii. **QVOD MILITES REMANENTES**
tantum alba habeant.

Nulli ergo concessum est candidas chlamydes deferre, aut alba pallia habere, nisi nominatis militibus Christi.

xiii. **VT PELLIBVS AGNORUM**
vtantur.

Decreuimus communi consilio, vt nul-
lus

ius frater remanens pelles perenniter, aut pelliciam, vel aliquid tale, quod ad vsum corporis pertineat, etiamque coopertorium, nisi agnorum vel arietum habeat.

VT VETUSTA ARMIGERIS 24.
diuidantur.

Procurator vel dator pannorum omni obseruãtia veteres semper armigeris & clientibus, & quandoque pauperibus fideliter æqualiterque erogare intendat.

CVPIENS OPTIMA, DETE- 25.
riora habeat.

Si aliquis frater remanens ex debito aut ex motu superbiæ, pulcra vel optima habere voluerit, ex tali præsumptione, procul dubio vilissima merebitur.

VT QVANTITAS ET QV ALITAS 26.
vestimentorum seruetur.

Quantitatem secundum corporum magnitudinem largitatemque vestimètorum obseruare oportet: dator pannorum sit in hoc curiosus.

VT DATOR PANNORVM IN 27.
primis æqualitatem seruet.

Longitudinem, vt superiùs dictum est, cum equali mensura, ne vel susurronum vel comminatorũ aliquid oculus notare præsumat, Procurator fraterno intuitu cõlideret,

ret, & in omnibus supradictis Dei retributionem humiliter cogitet.

28. DE SUPERFLVITATE CAPILLORVM.

Omnes fratres, remanentes principaliter, ita tonsos habere capillos oportet, vt regulariter ante & retrò, & ordinatè, considerare possint; & in barba, & in gremionibus eadem regula indeclinabiliter obseruetur, ne superfluitas aut facetiæ vitium denotetur.

29. DE ROSTRIS ET LAQUEIS.

De rostris & laqueis manifestum est esse gentilicium. Et cum abominabile hoc omnibus agnoscat, prohibemus & contradicimus, vt aliquis ea non habeat, imò prorsus careat. Alijs autem ad tempus famulantibus, rostra & laquea, & capillorum superfluitatem, & vestium immoderatam longitudinem habere non permittimus, sed omninò contradicimus. Seruientibus enim summo Conditori, munditia interiùs exteriusque valde necessaria, eo ipso attestante, qui ait: Estote mundi, quia ego mundus sum.

30. DE NUMERO EQVORVM ET ARMIGERORVM.

Vnicuique vestrorum militum tres equos licet habere: quia domus Dei, templique Salo-

Salomonis eximia paupertas amplius non permittit impresentiarum augere, nisi cum Magistri licentia.

NULLVS ARMIGERVM GRATIS 31.
seruientem feriat.

Solum a. armigerum singulis militibus eadem causa cōcedimus; sed si gratis & charitatiuè ille armiger cuiquam militi fuerit, non licet ei eum verberare, nec etiam quolibet culpa percutere.

QUALITER AD TEMPVS REMA- 32.
nentes recipiantur.

Omnibus militibus seruire IESV Christo animi puritate in eadem domo ad terminum cupientibus, equos in tali negotio quotidiano idoneos, & arma, & quidquid ei necessarium fuerit, emere fideliter iubemus. Deinde verò ex vtraque parte æqualitate seruata, bonū & vtile appretiari equos iudicauimus. Habeatur itaque precium in scripto, ne tradatur obliuioni, & quicquid militi, vel eius equis, vel armigero erit necessarium, adiunctis & ferris equorum secundum facultatem domus, ex eadem domo fraterna charitate impendatur. Si verò interim equos suos miles aliquo euentu in hoc seruitio amiserit, Magister, prout facultas domus hoc exigit, alios administrabit. Adueniente autē termino repatriandi,
medie-

medietatem precij ipse miles diuino amore concedat, alteram ex communi fratrum, si ei placet, recipiat.

33. **QVOD NVLLVS IVXTA PROPRIAM voluntatem incedat.**

Conuenit his nempè militibus, qui nihil sibi Christo charius existimant, propter seruitium, secundùm quod professi sunt, & propter gloriam summæ beatitudinis, vel metum gehennæ, vt obedientiam indefinenter Magistro teneant. Tenenda est itaque, vt mox, vbi aliquid imperatum à Magistro fuerit, vel ab illo, cui Magister mandatum dederit, sine mora, ac si diuinitus imperetur, moram pati nesciant in faciendo. De talibus enim ipsa Veritas dicit. obauditur auris obediuit mihi.

34. **SI LICET IRE PER VILLAM sine iussu Magistri.**

Ergo hospitales milites propriam voluntatem relinquentes, & alios ad terminum seruietes, deprecamur, & firmiter eis iubemus, vt sine Magistri licentia, vel cui creditum hoc fuerit, in villam ire nō præsumant, præterquam noctu ad Sepulcrum, & ad stationes quæ intra muros sanctæ ciuitatis continentur.

35. **SI LICET EVM AMBVLARE solum.**

Hi verò ita ambulantes, nō sine custode, id est,

sed est, milite aut fratre remanente, nec in die, nec in nocte iter inchoare audeant. In exercitu namq; postquã hospitati fuerint, nullus miles vel armiger aut famulus per atria aliorũ militum, causa vidēdi, vel cum aliquo loquendi sine iussu, vt dictum est superiũs, incedat. itaque consilio affirmamus, vt in tali domo, ordinata à Deo, quòd nullus secundũ proprietatem militet aut quiescat, sed secundũ Magistri imperium totus se incumbat, vt illam Domini sententiam imitari valeat, qua dicit, Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui me misit.

VT NULLVS NOMINATIM, QVOD 36.
ei necessarium erit, querat.

Hanc propriè consuetudinem inter cetera adscribere iubemus, & cum omni consideratione, ob querēdi vitium, teneri precipimus. Nullus igitur frater remanens assignanter & nominatim equum aut equitaturam, vel arma quærere debet. Quomodo ergò? Si verò eius infirmitas, aut equorum suorum debilitas, vel armorum suorũ grauitas, talis esse agnoscitur, vt sic incedere sit damnum commune, veniat Magistro, vel cui est debitum ministerium post Magistrum, & causam vera fide & pura ei demonstret: Inde namque in dispositione
 Magi-

Magistri, vel post eum Procuratoris res se habeat.

37. **DE FRENIS ET CALCARIBVS.**

Nolumus, vt omnino aurum vel argentum, quæ sunt diuitiæ peculiare, in frenis & pectoralibus, nec calcaribus, vel in streuis vnquam appareant, nec alicui fratri remanenti emere liceat. Si verò charitatiuè talia vetera instrumenta data fuerint, aurum vel argentū taliter coloretur, ne splendidus color vel decor cæteris arrogantia videatur. Si noua data fuerint, Magister de talibus quod voluerit faciat.

38. **TEGIMEN IN HASTIS ET CLYPEIS non habeatur.**

Tegimen autem in clypeis & hastis, & furellis in lanceis non habeatur, quia hoc non proficuum, imò damnum nobis omnibus intelligitur.

39. **DE LICENTIA MAGISTRI.**

Licet Magistro cuiquam dare equos vel arma, vel quamlibet rem cuiuslibet dare.

40. **DE MALA ET SACCO.**

Sacculus & mala cum firmatura non conceduntur: sic exponentur, ne habeant absque Magistri licetia, vel cui creduntur domus post eum negocia. in hoc præfenti capitulo Procuratores & per diuersas prouincias

cias degentes non continentur, nec ipse Magister intelligitur.

DE LEGATIONE LITTE- 41.

TATUM.

Nullatenus cuiquam fratrum liceat à parentibus suis, neque à quoquam hominum, nec sibi inuicem accipere vel dare sine iussu Magistri vel Procuratoris. Postquam licentiam frater habuerit, in præsentia Magistri, si ei placet, legantur. Si verò & à parentibus ei quidquam directum fuerit, non præsumat suscipere illud, nisi prius indicatum fuerit Magistro. In hoc autem capitulo Magister & domus Procuratores non continentur.

DE FABVLATIONE PROPRIA- 42.
rum culparum.

Cùm omne verbum otiosum generare agnoscat peccatum, quid ipsi iactantes de proprijs culpis ante districtum iudicem dicturi sunt? Ostendit certè Propheta; Si à bonis eloquijs propter taciturnitatem debet interdum taceri; quanto magis à malis verbis propter pœnam peccati debet cessari. Vitamus igitur & audacter contradicimus, ne aliquis frater remanens, vt meliùs dicam, stultitias, quas in seculo, in militari negotio, tam enormiter egit, & carnis delectationes miferimarum mulierù cum fratre suo, vel alio aliquo, vel de alio commemorare audeat: &

E si fortè

si fortè referentem aliquem talia audierit, obmutescere faciat, vel quantociùs poterit, cito pede obedientiæ inde discedat, & olei venditori aurem cordis non præbeat.

43. DE QVAESTV ET ACCÉ-
ptione.

Verumenimuerò, si aliqua res sine quaestu cuiilibet fratri data gratis fuerit, deferat Magistro vel Dapifero: si verò aliter suus amicus vel parens dare, nisi ad opus suum, noluerit, hoc prorsus non recipiat, donec licentiam à Magistro suo habeat. At cui res data fuerit, non pigeat illi, si alteri datur: immò pro certo sciat, quia si inde irascitur, contra Deum agit. In hac autem prædicta regula ministratores non continentur, quibus specialiter hoc ministerium debetur, & conceditur de mala & sacco.

44. DE MANDVCARIIS EQVO-
rum.

Vtilis res est cunctis, hoc præceptum, à nobis constitutum, vt indeclinabiliter amodè teneatur. Nullus autem frater facere præsumat manducaria linea vel lanea, idcirco principaliter facta; nec habeat vlla, excepto profinello.

45. VT CAMBIARE VEL QVAE-
rere nullus audeat.

Nunc aliquid restat, vt nullus præsumat
cam-

cambiare sua, frater cum fratre, sine licentia Magistri; & aliquid quærere, nisi frater fratri, & sit res parua, vilis, non magna.

VT NULLVS AUEM CVM AVE 46.
capiat, nec cum capiente in-
cedat.

Quòd nullus auem cum aue accipere audeat, nos communiter iudicamus: non conuenit enim religioni, sic cum mūdānis delectationibus inhærere, sed Domini præcepta libenter audire, orationibus frequenter incumbere, mala sua cum lacrymis vel gemitu quotidie in oratione Deo confiteri. Cum homine quidem talia operante, cum accipitre, vel alia aue, nullus frater remanens hac principali causa ire præsumat.

VT NULLVS FERAM ARCV 47.
vel baliſta percutiat.

Cùm omni religione ire deceat, simpliciter; & sine rifi, humiliter; & nõ multa verba, sed rationabilia loqui, & non sic clamosa in voce: specialiter iniungimus & præcipimus omni fratri professo, ne in bosco cum arcu aut baliſta iaculari audeat, nec cum illo, qui hoc fecerit, ideò pergat, nisi gratia eum custodiendi à perfido gentili: nec cum cane sit ausus clamare vel garrulare; nec equum suum cupiditate accipiendi feram pungat.

48. VT LEO SEMPER FE-
riatur.

Nam est certum, quod vobis specialiter creditum est & debitum, pro fratribus vestris animas ponere, atque incredulos, qui semper Virginis filio minitantur, de terra delere. De leone enim hoc legimus, quia ipse circuit, quærens quem deuoret; & manus eius contra omnes, omniumque manus contra eum.

49. DE OMNI RE SVPER VOS QVÆ-
sita, iudicium audite.

Nouimus quidem persecutores S. Ecclesie innumerabiles esse, & hos, qui contentionem non amant, incessanter crudeliusque inquietare festinant. In hoc igitur Concilij sententia serena consideratione pendeat, vt si aliquis in partibus Orientalis religionis, in quocumque alio loco super vos rem aliquam quæserit, vobis per fideles & veriamatores iudices audire iudicium præcipimus, & quod iustum fuerit, indeclinabiliter vobis facere præcipimus.

50. VT HAEC REGVLA IN OMNIBVS
teneatur.

Hæc eadem regula in omnibus rebus, vobis immeritò ablatis, perenniter iubemus vt teneatur.

QVOD

QVOD LICET OMNIBVS MILI- 51.
*tibus profectis terram & homines
 habere.*

Diuina, vt credimus, prouidentia à vobis in sanctis locis sumpsit exordium hoc genus nouum religionis, vt videlicet religionis militiam admisceretis, & sic religio per militiam armata procedat, hostem sine culpa, feriat. Iure igitur iudicamus, cum milites Templi dicamini, vos ipsos, ob insigne meritum & speciale probitatis, domum, terram & homines habere, & agricolas possidere, & iuste eos regere, & institutum debitum vobis specialiter debetur impendi.

VT DE MALE HABENTIBVS 52.
cura peruigil habeatur.

Malè habentibus fratribus supra omnia adhibenda est cura peruigil, vt quasi Christo eis seruiatur, vt illud Euangelicum, Infirmus fui, & visitasti me; memoriter teneatur: hi etenim diligèter ac patienter portandi sunt, quia de talibus superna retributio indubitanter acquiritur.

VT INFIRMIS NECESSARIA 53.
semper dentur.

Procuratoribus verò infirmantium omni obseruantia atq; peruigili cura præcipimus, vt quæcunque sustentationi diuersarum infirmitatum sunt necessaria, fideliter ac diligenter,

E 3 **g**enter,

genter, iuxta facultatem eis admittrent, v.g. carnem & volatilia, & cætera; donec sanitati restituantur.

54. *VT ALTER ALTERVM AD IRAM
non prouocet.*

Præcauendum nempè non modicum est, ne aliquis aliquem commouere ad iram præsumat; quia propinquitatis & diuinæ fraternitatis, tam pauperes quàm potentes summa clementia æqualiter adstrinxit.

55. *QVOMODO FRATRES CON-
iugati habeantur.*

Fratres autem coniugatos hoc modo habere vobis permittimus, vt si fraternitatis vestræ beneficium & participationem petunt, vterque suæ substantiæ portionem, & quidquid amplius acquirerint, vnitati communis Capituli post mortem concedant, & interim honestam vitam exerçant, & bonum agere fratribus studeant, sed veste candida, & chlamyde alba non incedant. Si verò maritus antè obierit, partem suam fratribus relinquat, & cõiux de altera vitæ sustentamentum habeat: hoc enim iniustum consideramus, vt cum fratribus Deo castitatem promittentibus, fratres huiusmodi in vna eademque domo maneant.

VT

VT AMPLIUS SORORES NON 56.
habeantur.

Sorores quidem amplius periculosum est coadunare; quia antiquus hostis femineo consortio complures expulit à recto tramite paradisi. Itaque fratres charissimi, vt integritatis flos inter vos semper appareat, hæc consuetudine amodò vti non liceat.

VT FRATRES TEMPLI CVM 57.
excommunicatis non partici-
pent.

Hoc, fratres, valdè cauendum atque timendum est, ne aliquis ex Christi militibus homini excommunicato nominatim ac publicè aliquo modo se iungere, aut suas accipere præsumat, ne anathema maranatha similiter fiat. Si verò interdictus tantùm fuerit, cum eo participationem habere, rem suam charitatiuè accipere non immeritò licebit.

QUALITER MILITES SECV- 58.
lares recipiantur.

Si quis miles ex massa perditionis, vel alter secularis seculo volens renunciare, vestram communionem & vitam velit eligere, nõ ei statim assentiatur, sed iuxta illud Pauli, probate spiritus si ex Deo sunt, & sic ei ingressus cõcedatur. Legatur igitur Regula in eius præsentia, & si ipse præceptis expositæ

Regulæ diligenter obtemperauerit, tunc si Magistro & fratribus eius recipere placuerit, conuocatis fratribus, desiderium & petitionem suam cunctis animi puritate patefaciat: deinde verò terminus probationis in consideratione & prouidentia Magistri, secundum honestatem vitæ petentis, omnino pendeat.

59. *VT OMNES FRATRES AD SECRETUM CONSILIUM non vocentur.*

Non semper omnes fratres ad consilium cõuocare iubemus, sed quos idoneos & consilio prouidos Magister cognouerit. Cùm autem de maioribus tractare voluerit, vt est, dare communem terram, vel de ipso ordine disceptare, aut fratrem recipere, tunc omnem congregationem, si Magistro placet, conuocare, est competens; auditoque communis Capituli cõsilio, quod melius & vtilius Magister considerauerit, illud agatur.

60. *QVOD CVM SILENTIO ORARE debeant.*

Orare fratres prout animi & corporis affectus postulauerit, stando vel sedendo, tamen summa cum reuerentia, simpliciter, & non clamose, vt vnus alium non conturbet, communi consilio iubemus.

61. *VT FIDEM SERUIENTIVM accipiant.*

Agnouimus nempè complures ex diuersis pro-

sis prouincijs, tam clientes, quàm armigeros, pro animarum salute, animo feruenti ad terminum cupientes in domo nostra mancipari. vtile est autem, vt fidem eorum accipiat, ne fortè veteranus hostis in Dei seruitio aliquid furtiuè vel indecenter eis intimet, vel à bono proposito repentè exterminet.

VT PVERI, QVAMDIU SVNT 62.
parui, non accipiantur inter fratres Templi.

Quamuis Regula sanctorum Patrum pueros in congregatione permittat habere; nos de talibus non conlaudamus vos vnquàm onerare. Qui verò filium suum, vel propinquum, in militari religione perenniter dare voluerit, vsque ad annos, quibus viriliter armata manu possit inimicos Christi de terra sancta delere, eum nutriat: dehinc secundum Regulam in medio fratrum pater vel parètes eum statuunt, & suam petitionem cunctis patefiant. Melius est enim in pueritia non vouere, quàm posteaquam vir factus fuerit, enormiter retrahere.

VT SENES SEMPER VENERENTUR. 63.

Senes autem pia consideratione secundum virium imbecillitatem supportare ac diligenter honorare oportet: & nullatenus in his quæ corporis sunt necessaria, districtè te-

E S nean-

neantur, saluâ tamen autoritate Regulæ.

64. DE FRATRIBVS QVI PER DIVER-
sas prouincias proficiscuntur.

Fratres verò qui per diuersas prouincias di-
riguntur, Regulam, in quantû vires expetût,
seruare in cibo & potu & cæteris studeant,
& irreprehensibiliter viuant, vt ab his, qui
foris sunt, bonum testimoniû habeant. religi-
onis propositum nec verbo nec actu pol-
luant, sed maximè omnibus, quibus se con-
iûxerint, sapientiæ & bonorum operum ex-
emplum & condimentum præbeant. Apud
quem hospitari decreuerint, fama optima sit
decoratus, & si fieri potest, domus hospitis
in illa nocte non careat lumine, ne tenebro-
sus hostis occisionem, quod absit, inferat. vbi
autem milites non excommunicatos cõgre-
gare audierint, illuc pergere, nõ consideran-
tes tam temporalem vtilitatem quàm æter-
nam animarum illorum salutem, dicimus.
Illis autem fratribus in Ultramarinis parti-
bus spe subuectionis ita directis, hac conuen-
tione eos qui militari Ordini se iungere per-
enniter voluerint, recipere collaudamus, vt
in præsentia Episcopi illius prouinciæ vter-
que conueniant, & voluntatem petentis
Præsul audiat: audita itaque petitione, mit-
tat eum frater ad Magistrum & ad fratres,
qui sunt in templo, quod est in Ierusalem,
& si vita eius est honesta, taliq̃ consortio
digna,

digna misericorditer suscipiatur, si Magistro & fratribus bonum videtur. Si verò interim obierit, pro labore & fatigatione, quasi vni ex fratribus, totum beneficium & fraternitas pauperum & commilitonum Christi ei impendatur.

VT VICTVS AEQUALITER

omnibus distribuatur.

65.

Illud quoque congruè & rationabiliter manutenendum censemus, vt omnibus fratribus remanentibus victus secundùm loci facultatem æqualiter tribuatur. non enim est utilis personarum acceptio, sed infirmitatum necessaria est consideratio.

VT MILITES TEMPLI DECIMAS

habeant.

66.

Credimus namque relictis affluentibus diuitijs vos spontaneæ paupertati esse subiectos, vnde decimas vobis communi vita viventibus iustè habere hoc modo demonstrauimus: Si Episcopus Ecclesiæ, cui decima iure debetur, vobis charitatiuè eâ dare voluerit, assensu cõmunis Capituli de illis decimis, quas tunc Ecclesia possidere videtur, vobis tribuere debet. Si autem laicus quilibet adhuc illam vel ex patrimonio suo damnabiliter amplectitur, & se ipsum in hoc valdè redarguens, vobis eandem reliquerit, ad
nutum

autum eius, qui præest tantum, sine consensu Capituli id agere potest.

67. DE LEVIBVS ET GRAVIBVS
culpis.

Si aliquis frater loquendo vel militando aut aliter aliquid leue deliquerit, ipse vltro delictum suum satisfaciendo Magistro ostendat. De leuibus si consuetudinem non habeant, leuem pœnitentiam habeat. Si verò eoracente per aliquem alium culpa cognita fuerit, maiori & euidentiori subiaceat disciplinæ & emendationi. Si autem graue erit delictum, retrahatur à familiaritate fratrum, nec cum illis simul in eadem mensa edat, sed solus refectionem sumat, dispensationi & iudicio Magistri totum incumbat, vt saluus in iudicij die permaneat.

68. QVA CVLPA FRATER AM-
plius non recipiatur.

Ante omnia prouidendum est, ne quis frater potens aut impotens, fortis aut debilis, volens se exaltare & paulatim superbire, ac culpam suam defendere, indisciplinatus maneat: sed si emendare noluerit, ei districtior correptio accedat. quòd si pijs admonitionibus, & fufis pro eo orationibus emendare noluerit, sed in superbia magis ac magis erexerit, tunc secundum Apostolum de pio eradicetur grege: Auferte malum ex vobis:
Necesse

Necesse est vt à societate fratrum fidelium
ouis moribunda remoueatur. Cæterùm Ma-
gister, qui baculum & virgam manu tenere
debet; baculum videlicet, quo aliorum vi-
rium imbecillitates sustentet; virgam quoq;
qua vitia delinquentium zelo rectitudinis fe-
riat: consilio Patriarchæ & spiritali confide-
ratione id agere studeat, ne, vt ait B. Maxi-
mus, aut solutior lenitas cohibentiam pec-
cantis, aut immoderata seueritas à lapsu non
reuocet delinquentem.

VT A PASCHALI SOLEMNITATE 69.

*vsque ad festum Omnium Sanctorum vnâ ca-
misiâ lineam tantùm sumere
habeat.*

Interea, quo nimio ardore Orientalis
regionis misericorditer consideramus, vt à
Paschali festiuitate vsque ad Omnium San-
ctorum solemnitatem vnicuique vna cami-
sia linea tantùm, non ex debito, sed solâ gra-
tiâ detur; illi dico, qui ea vti voluerit: alio
autem tempore generaliter omnes camisias
laneas habeant.

QVOT ET QVALES PANNI IN 70.

lecto sint necessarij.

Singulorum quidem, non aliter, per sin-
gula lecta dormientium dormire, nisi per-
maxima causa vel necessitas euenerit, com-
muni consilio conlaudamus. Lectualia vel
lecti-

lectisternia moderata dispensatione Magistri vnusquisque habeat : credimus enim potius faccum, culcitram & coopertorium vnicuique sufficere. Qui verò ex his vno carebit, carpitam habeat, & in omni tempore tegmine lineo, id est, veluso frui benè licebit. vestiti autem camisijs dormiant, & femoralibus semper dormiant. Dormientibus itaque fratribus, iugiter vsque mane nunquam desit lucerna.

**DE VITANDA MVRMVR-
ratione.**

AEmulationes inuidas, liuorem, murmur, susurrations, detractiones, diuina admonitione vitare, & quasi quandam pestem fugere vobis præcipimus. Studeat igitur vnusquisq; vigilante animo, ne fratrem suum clam culpet aut reprehendat, sed illud Apostoli studiosè secum animaduertat : Ne sis criminator, ne susurro in populo. Cùm autem fratrem liquidò aliquid peccasse agnouerit, pacificè & fraterna pietate, iuxta Domini præceptum, inter se & illum solum corripiat : & si eum non audierit, alium fratrem adhibeat ; sed si vtrumque contempserit, in conuentu publicè obiurgetur coram omnibus. Magnæ enim cæcitatatis sunt, qui alijs detrahunt : & nimix infelicitatis sunt, qui se à liuore minimè custodiunt; vnde
in an-

in antiquam versuti hostis nequitiam demerguntur.

VT OMNIVM MVLIERV M 72
fugiantur oscula.

Periculosum esse credimus omni religione vultum mulierum nimis attédere: & ideò nec viduam, nec virginem, nec matrem, nec sororem, nec amitam, nec vllam aliam fœminam a iquis frater osculari præsumat. Fugiat ergo fœminea oscula Christi militia, per quæ solent homines sæpè periclitari, vt pura conscientia & secura vita, in conspectu Domini perenniter valeat conuersari. Et sic desinit Regula Templariorum olim Equitum: de quibus Origines nostras Equestres, Latinè & Gallicè editas.

Anno millesimo centesimo vigesimo- ANNO
octauo, Reinoldus Comes Lucemburgi 1128.
monasterium Neoburgi condit in d. Argen- Nouum
castrum
in d. ar-
gentinens.
si.
tinenfi, quod vocatur *Nouum Castrum*, vbi
& sepultus est. Ita Guillimannus in histo-
ria Episcoporum Argentinensium. Idem
postea monasterium locupletauit Frederi-
cus II. Dux Sueuiæ.

Eodem anno fundatum est Monaste-
rium VValkenreda, in Thuringia ab Adel- W^{al}ken-
reda,
heida Comitissa Clettenbergica, iuxta Hart-
houen.

Anno

ANNO

1129.

*Vrsicamp.
pus in d.
Novio-
mensi.*

Anno 1129. cœnobium *Vrsicampi* fundatum est à nobilissimo præfule Nouiomensi, Domino *Simone*, qui Hugonis Magni filius erat, frater autem Radulphi Comitis, & Ludouici Regis fratruelis; adducto conuentu monachorum à Claraualle, & Domino *Valeranno* primo Abbate ordinato, qui primus ex nobilioribus personis Clarauallensem suam conuersatione illustrauit. Ita Robertus Abbas, Sigebertini Chronici continuator. Idem tradit Meyerus in Annalibus Flandriæ.

Ecclesiam Vallis Lucentis anno eodem consecratam, tradit Robertus in Chronico Altifiodorensi.

Anno 1130. S. Bernardus ab Innocentio II. Papa mittitur ad Guilielmum Aquitaniæ Ducem, eundemq; Comitem Pictauiensem, vt relicto Anacleto Antipapa, redeat ad Ecclesiæ Catholicæ communionem: quibus de rebus fusè Baronius Tomo 12. Annalium.

Eodem anno Sigefridus Comes Bomelborgius, in Saxonia fundauit insignem Abbatiam Amelongsborne dictam, assumptis è veteri Campo aliquot monachis, quibus eam inhabitandam dedit.

*Baldwinus
I. Cardi-
nalis.*

Baldwinus, natione Gallus, Clarauallensis monachus, Ord. Cisterciensis, S. Bernardi discipulus (cuius idem meminit epist. 138. & 144.) primus ex illo ordine ab Innocentio II. crea-

crea-

creatur Cardinalis, & postmodum Archiepiscopus Pisanus. Meminit eiusdem Alamanus ex monacho Clarauallési Episcopus Altifiodorensis in vita S. Bernardi.

Guerricus Abbas Igniacensis, itidem S. Bernardi discipulus, antea Tornacensis in Belgio Canonicus, & scholæ Magister scripsit opus Sermonum, editum Parisijs, Louanij & Antuerpiæ. Floruit an. 1130.

Anno eodem Innocentius II. Papa Leo-
dio veniens, Claram-Vallem visitauit, ubi summum tunc rigor monasticus ac disciplina vigeat; quòd his verbis narrat Bernardus Abbas Bonæ Vallis, in vita S. Bernardi:

Rediens autem Leodio, Claramuallem Dominus Papa per seipsum voluit visitare. Vbi à pauperibus Christi, non purpura & bysso ornatis, nec cum deauratis Euangelijs occurrentibus, sed pannosis agminibus scopulosam baiulantibus crucem, non tumultuantium classicorum tonitruo, non clamorosa iubilatione, sed suppressa modulatione affectuosissimè susceptus est. Flebant Episcopi, flebat ipse summus Pontifex: mirabantur Congregationis illius grauitatem, quòd in tam solemni gaudio oculi omnium humi defixi, nusquam vagabunda curiositate circumferrentur, sed complofis palpebris ipsi neminem viderent, & ab omnibus viderentur. Nihil in Ecclesia illa vidit Romanus quod cuperet, nulla ibi suppellex eorum sollicitauit affectum, nihil in oratorio nisi nudos viderunt parietes.

F

rietes.

*Guerricus
Ab. Igniacensis.*

*Innocentius II.
Papa visitauit Claramuallem.*

rietes. Solis moribus poterat inhiare ambitio, nec
damnosa poterat esse fratribus huiusmodi praeda,
cum minui non posset asportata religio. Gaude-
bant omnes in Domino, & solemnitas non cibus,
sed virtutibus agebatur: panis ibi autopyrus
pro simila, pro careno sapa, pro rhombis olera, pro
quibuslibet delicijs legumina ponebantur. Si
fortè piscis inuentus est, Domino Papa appositus
est, & aspectu, non usu in commune profecit.
Hæc ipse de paupertate & obseruantia Cla-
rauallensium.

Cæterùm Innocentius II. in Quadrage-
sima, Missam solenniter celebravit Leodij in
templo primario S. Lamberti, ibidemq; Lo-
tharium Regē Alemanniæ, eiusq; coniugem
Reginam coronavit. Aderat tum Innocētio
S. Bernard. cum alijs Antistitib⁹ plurimis. De
his rebus fusiùs Aegidius Amez Vallis mo-
nachus in Historia Episcoporū Leodiensium.

Anno 1131. Helinburgis Comitissa à Gli-
chen, in diocesi Moguntina ædificare cœpit
Abbatiam Volkolderadensem. partim à loci
colono, partim à labore deducto nomine.

Eodem anno Clara Vallis duo cœnobia,
vno die producit scil. Longipontū & Rievallem,
& post paucos mēses Vaucellas. sic Interpolator
seu Continuator Sigeberti Gemblacensis,
Robertus Abbas Montis Naualis. Est autem
Longipontus seu potius Longus Pons, situs
in diocesi Suefsionensi, Rieuallis seu Rihe-
vallis in Anglia, & Vaucellæ in d. Camera-
centis

Longus
Pons.
Rieuallis
in Anglia.

cenſi: de quibus plura infrà anno ſequenti.

Circa hunc annum Albero Virdunenſis Episcop⁹ fundauit Abbatia de *Caſtillon*: teſte VVaſſeburgio lib. 5. Antiquit. Belgicarum.

His temporibus ordo Canonicus Præmonſtratenſis, & monaſticus Ciſterciēſis quaſi duæ oliuæ in conſpectu Domini, pictatis lumen & deuotionis pinguedinem mūdo miniſtrabāt: & quaſi vites fructiferæ religionis palmites circumquaſq; propagabant, & per oēs ferè Chriſtiani orbis terminos bonæ opinionis odore paulatim diſuſo, nouas Abbatias, vbi antea Dei cultus nō fuerat, cōſtruebant. Vnde etiā in Syriam & Palæſtinam de Præmonſtrato fratres miſſi: nonnullas Abbatias ædificauerunt. Eratq; circa hæc tempora pulcra ac decora facies Eccleſiæ, diuerſorum ordinū ac profeſſionū circumdata varietate: dum hinc Præmonſtratēſes, hinc Ciſtertienſes, inde Cluniacēſes monachi, tum & diuerſi habitus & profeſſionis ſanctimoniales, & mulieres Deo deuotæ, in continentia atque paupertate ſub obedientiæ iugo regulariter viuentes, feruore religionis inuicem prouocarent, & noua diuerſis certatim in locis monaſteria fundarent. Cūm his etiam monachi Cartuſienſes & ipſi paulatim pullulabāt, qui præ cæteris continentes, peſti auaritiæ, qua plurimos ſub religionis habitu laborare videm⁹, terminos poſuerūt, dum certū numerū

hominum, animalium, possessionum, quam eis prætergredi nullo modo liceat, statuerunt: & ipsi singulis singulas cellulas habentes, ac rarò, vel ob Dei cultum, vel ob mutuum charitatis solatium conuenientes, perfectiùs mori mundo, & cæteris tantò diligentius, quantò secretius, viuere Deo elegerunt. Ad hæc etiam milites templi Hierosolymitani: Fratres quoque de hospitali sub religioso habitu continenter viuentes, vbique se multiplicando diffundeabant: & quæ poterant, vel de fidelium eleemosynis ad opus Deo militantium, in infirmorum quoque ac pauperum Hierosolymam petebant. Sed præfules Ecclesiarum ac Principes seculi promptissimè annuebant, vel etiam sponte offerebant terras, prata, nemora, & cætera, quæ monasterijs ædificandis necessaria erant. Ita Robertus Abbas Montis.

*Aurea
Vallis in
Ducatu
Luxembur-
gensi.*

Anno Christi 1070. Monachi quidam professione Benedictini, ex Calabria prædicandi Euangelij gratia in Lotharingiam transferunt. Cumq; varia loca peragrassent, hunc demum philosophiæ Christianæ exercendæ aptissimum, vtpotè ab hominum congressu remotum, & nemoribus fontibusque amœnum delegerunt, donante & adprobante *Arnulfo* Comite Chiuenti, siue Chiniacensi.

Censum auxit postea *Machtildis* Godefredi Gibbosi Lotharingiæ Ducis vidua.

Arnul-

Arnulfo Comite anno 1110. defuncto, & Metis sepulto, successit *Otho* filius, qui reuocatis in Calabriam monachis, imperfecta monasterij ædificia cum omni censu annuo duobus secularibus sacerdotibus attribuit, Treuerensi Archiepiscopo consentiente. Itaque multis annis in Aurea valle *Canonici*, sub vnus Præpositi regimine refederūt, & templum suum ab *Henrico* Virdunensium Antistite in honorem B. Virginis, & S. Apostolorum Petri & Pauli consecrandum curarunt.

Otho Comes anno 1130. obiit, Chiniaci in templo S. Vnaburgis sepultus. Post cuius obitum, cum liberius, quàm par erat, Canonici viuerent, *Albero* Virdunensium Episcopus, Chinensium Comitum familia natus, B. *Bernardo* Clarauallensi Abbati locum obtulit. Is itaque *Constantinum*, Abbatem ibi futurum, & alios monachos septem ad Auream Vallem destinauit, anno Christi 1131. 1131. Innocentio II. Pontifice. Hæc ferè *Ioannes Bertelius* Abbas Epternacensis, in sua Ducum Luceburgensium historia: apud quem plura vide huc spectantia.

Cæterum quo anno Valcellensis Abbatia, secundo miliari à Cameraco, sumpserit exordium, non aliundè certius hauserimus, quàm ex Appendice à Valcellensibus addita ad *Sigeberti* manuscriptū Chronicon, quod

Val cellensis vulgò Vancellensis d. apud Cameracum.

E 3 olim

olim Abrahami Ortelij fuit, nunc in bibliotheca Collegij Societatis I E S V Antuerpiæ

ANNO adseruatur. Eius hæc sunt verba. Anno mil-
1131. lesimo centesimo tricesimo primo, in-
ceptum est monasterium S. Mariæ *Valcellensis*

1232. Ecclesiæ. Anno millesimo centesimo tri-
cesimo secundo, venit conuentus Mona-
chorum, cum Abbate suo, nomine *Radul-
fo*, à Claravalle ad hunc locum, qui voca-
tur *Valcella*, die prima Kalen. Augustarum,
qua die celebrabatur festiuitas Sancti Petri
ad Vincula. Hic Radulfus primus Ab-
bas huius cœnobij, de Anglia oriundus,
vita, moribus, & feruore religionis omnibus
exemplo fuit. Hos adduxit beatæ memoriæ
S. Bernardus, primus Abbas Clarauallensis
cœnobij.

1149. Anno millesimo centesimo quadragesimo
nono consecrata est Ecclesia B. Mariæ Val-
cellensis cœnobij, à *sampson*e Remorum Ar-
chiepiscopo VII. kal. Iunij.

Anno millesimo centesimo quingen-
tesimo primo Radulfus migravit è mun-
do. Cui successit vir venerandus, *Riquardus*
nomine, & ipse de Claraualle sumptus,
moribus maturus, discretionem præci-
pius, hilaris vultu, affabilis in collo-
quijs, statura decorus, temperatus in omni-
bus.

1179. Anno millesimo centesimo septuagesimo

nono

nono, III. Kalend. Iunij, feria tertia leuata sunt ossa Abbatum huius loci de Capitulo, in quo à principio positi fuerant, videlicet Domini Radulfi primi Abbatis, & Domini Riquardi secundi, & Domini Nicolai, qui loco tertio successerat, sed præ nimia corporis infirmitate, ipsam Abbatiam dimiserat, & posita sunt à Domino Alelmo, qui regimen quinto loco susceperat, condigno honore infrà maceriam nouæ Ecclesiæ, quæ est intra ostium ipsius Ecclesiæ & armarium, ad Septemtrionalem plagam, in locis honorificè præparatis, cunctis ministris albis indutis, adstante etiam copioso conuentu tam conuersorum, quam monachorum, & multitudine secularium plurimorum.

Ista autem Abbatum translatio facta est per Concilium, quod ipso anno sub Alexandro Papa Tertio Romæ celebratum est. *Hactenus ex Valcellensi Appendice à nobis edita cum Sigeberti Chronico.*

Est autem Valcellis (sic beatus Bernardus nuncupat) templum longè pulcherrimum, atque inter cætera huius ordinis apud Belgas amplissimum, quodque templum cathedrale Cameracense superat longitudine, à nobis aliquando cum admiratione spectatum. Epist. 106

De Hugone Decano Cameracensi, mona-

sticen Valcellis amplexo, & sanctitatis opinione claro, lege Thomam Cantipratanum, lib. 1. Apum. cap. 20.

Lancken-
beim.

Lanckenheimium siue in diœcesi Lanegkheimium Babenbergensi situm est: de quo sic Bruschius: Est id situm non procul à Mœna fl. tribus à Culmbachio miliaribus versus Babenbergam, omnium, quæ vidi, cœnobiorum non solum magnificentissimum, sed & munificentissimum. Nam omnibus ibi viatoribus, tam equitibus quàm peditibus gratuitum patet hospitium. Subiacet visitationi Abbatis Ebracensis, estq; fundatum anno 1132. ab Othone Episcopo Babenbergensi VIII. fundum sibi hereditarium extruendo cœnobium liberaliter conferente.

Vndecimus huius loci Abbas Ioannes Vuirbergius, primus monasterio suo insulam, & alia ornamenta sibi à Pio IV. Pont. Max. concessa intulit, Obijt quæ anno 1379.

Sub Frederici Heuglini Abbatis XIV. gubernatione, an. 1445. florere cœpit celebre sacellum XIV. Auxiliatorium, in monte Staphelstein: Ita Bruschius.

Fons sa-
lutis.

Fons Salutis, vulgò Heilsbrun, in diœcesi Bambergensi visitur; de quo sic Bruschius: Magnificentissimum hoc cœnobium, medio ferè itinere inter Noribergam & Honoldisbachium ditionis, hodie Brandeburgensis oppidum, fundatur an. 1132. ab Othone Comite Andecensi, Episcopo Bambergensi octauo, & à Rabathone ac
Con-

Conrado Comitibus Abenbergersibus, horumque vxoribus Mechtilde & Sophia. Spectantur in hoc monasterio magnifica Marchionum Brandeburgensium, & Burggrauiorum Noribergensium, itemque Nassouiorum, & aliorum variorum Comitum Mausolea: Ita Bruschius.

Cisterciensis Ordinis monachi in Angliam transeunt, adiuuante viro nobili *Gual-* *Ribeval-*
tero Exspec, Anglo, Stephani Hardingi III. *lis in An-*
 Abbatis Cisterciensis discipulo, qui ad Ri- *glia.*
 heuallem, seu Rieuallem, hoc ipso anno cœnobium ipsis construxit. Ita scriptores Anglici, sed Robertus Sigeberti Continuator dicit Rieuallem an. 1131. fundatam, monachis è Longo Ponte accitis: vt suprà diximus. In Rubra Valle apud Bruxellam exstat manuscripta vita B. Alredi siue Ealredi, Abbatis Rievallensis. Idem Ealredus scripsit vitam S. Eduardi Regis Angliæ à Surio editam.

Domus Cæsarea, vulgò *Kaysersheim*, vel *Domus*
 abbreviationem *Kayshaim*, magnificum at- *Cæsarea.*
 que opulentum hoc monasterium in Ducatu Neuburgensi, & Graifspacensi, anno 1133. fundatum est ab Henrico Comite à Lechsmund, & Graifspach, & Loicarda eius coniuge (quæ ibidem cum marito est sepulta) & à filijs Henrico II. & VVolgerado. Visitur hoc monasterium apud Donnauverdam urbem imperialem, non procul à Lici & Da-

rubij confluyente, in dicecesi Augustana, sub
visitatione Abbatis Lucellensis. Ita VVigu-
leus Hundius in Metropoli Salisburgensi,
& Gaspar Bruschius in Chronologia mona-
steriorum Germaniæ.

*S. Bernar-
dus propa-
gat ord.
Præmon-
straten-
sem.*

S. Bernardum quàm plurima Ordinis sui
monasteria excitasse, patet ex dictis & dicen-
dis. At verò est quod magis miremur, nimi-
rum & Ordinis Præmonstratensis eximium
cultorem ac propagatorem fuisse Bernar-
dum. Testis locuples nobis erit nobilissima
Tungerloensis apud Brabantos Abbatia, insti-
tuti Præmonstratensis, quæ S. Bernardo ex-
ordia sua ac libertatem magna ex parte de-
bere libens fatetur. Burchardi itaque Came-
racensis Episcopi diploma audiamus.

In nomine sanctæ Trinitatis, & indiui-
duæ Vnitatis. Notum sit tam præsentibus
quàm futuris in perpetuum. Desiderium,
quod ad religionis propositum & animarum
salutem pertinere môstratur, animo nos de-
cet libenti concedere, & petentium deside-
rijs congruū impartiri suffragium. Ego itaq;
Burchardus, Cameracensium Episcopus, peti-
tionem religiosorum virorum, *VValtmanni*
videlicet Antvverpiensiu Abbatis, & *Bernar-
di* Clarauallensis, approbandam æstimavi,
supplicantium, vt Ecclesiam de *Tongerlo*, li-
bertate donarem, quatenus in ea fratres Præ-
monstratensis ordinis, sub regula B. Augustini
degen-

degentes, liberè & quietè Deo famulari valeant. Quam petitionem bonam iudicans, ideoque benignè exaudiens, prædictam Ecclesiam B. Dei Genitricis, semperq; Virginis **MARIAE**, ab omni exactiōe, debitisque obsonijs ad sustentandos Canonicos in ea Deo, sanctæq; eius Genitrici seruiētes, liberam facio. Deinde vt canonicum & iustum est, libens constituo, vt in statuendo Abbate sanior pars Conuentus liberam potestatem obtineat, electus verò Cameracensi Episcopo præsentetur, vt ab eo sine vlla contradi-ctiōe, vel cuiuslibet personæ aliqua exactiōe consecratus, in parochia sua ius synodale liberè obtineat. Fratribus autem eiusdem loci auctoritate Dei & mea prohibeo, ne post factam obedientiam aliquid proprium, secundum communis vitæ professionem, liceat habere, neque sine eiusdem Abbatis licentia & assensu Congregationis discedere. Si verò per inobedientiam aliquis discesserit, & à qualibet Ecclesia vel persona ignoranter, vel scienter receptus fuerit, postquam Abbatis querimonia quocunque modo retentori innotuerit, nisi eum sine dilatione dimiserit, sit retentor cum retento in sententia excommunicationis. Si autem quolibet casu tota terra inbannita fuerit, clausis quoque ianuis hæcantet Ecclesia. Abbas quoque ad synodum

NON

non cogatur, nisi sigillatis Episcopi litteris fuerit euocatus. Quid autem hæc Ecclesia possessionum habeat, huic chartæ inferere necessarium iudicauimus. Duas partes decimæ eiusdem Ecclesiæ & dominaturam videlicet quadraginta bonarios cum molendino vno: Terram in eadem parochia soluentem annuatim XIX. sextaria brasij cum X. vasculis hordei: Terram insuper ibidem soluentem XII. solidos & denarium vnū, cum cæteris terræ debitis, & manso vno, soluentem manipulum quartum. Et insuper mansum vnum, VVimble mansum soluentem V. solidos cum suis debitis: vele terram soluentem III. solidos & dimidium cum reliquis debitis. Quicumque autem ista infringere aut auferre, vel huic nostræ paginæ, sigillo nostro signata, contraire præsumperit, in extremo examine cruciandus æternaliter diabolo tradatur. Pax igitur & benedictio conseruatores protegat; dissipatores verò vltio ignis æterni cum diabolo feriat. Vt autem hoc ratum omni tempore habeatur atque à nullo præsumptore maligno violetur, quoscunq; dissipatores huius mei beneficij à gremio matris Ecclesiæ eiectos publicè excommunicauimus, nisi ad emendationem & satisfactionem venerint.

Sigillum mei ipsius Burchardi Episcopi.
S. Ioannis Archidiaconi. S. Theodorici Archidiaconi

chidiaconi, S. Rudolphi Archidiaconi, S. Paruini Abbatis S. Sepulcri, S. VValteri Abbatis S. Autberti, S. Hugonis Decani, S. Eustachij Scholastici, S. VValtmanni Antverpiensis, S. Bernardi Clarauallensis. Acta sunt hæc Cameraci anno Dominicæ incarnationis M. C. XXXIII. regnante Conrardo semper Augusto. 1133.

Hoc eodem anno Ebrardus ex Comite Montensi monachus & sacerdos Ordinis Cisterciensis, post multas peregrinationes, & humilem vitam quam in Morimundo ignotus egerat, agnitus, & in patriâ reductus, ædificauit insignè Abbatiam veteris Montis nõ longe ab Vbijs, ob *φιλαδελφίαν* veteri Campo semper iunctissimam, quæ opinione Monastica disciplinæ optimè conseruatæ, multis alijs paulatim deficientibus, vsque hodiè præfulget.

Anno eodem Ludouicus Imp. expeditionem in Italiam parat, & cum Episcopis & Archiepiscopis, ac nominatissimo Abbate Clarauallis Bernardo, Papam Innocentium Romam deducens contra Petrum Leonis, qui monasterium S. Petri munierat, eum in sede Pontificali potenter collocat: ipsum verò Ludouicum Innocentius Papa ibidem in Imperatorem consecrat. Ita Robertus Montensis. Alij id referunt ad annum 1132.

S. Bernardum in Italiam venientem sæpius
hospi-

*Clara-
Vallis a-
pud Me-
diolanū.*

hospitio excepit Anselmus V. Mediolanen-
sis Archiepiscopus : cuius caussa monasteriū
Clarauallense, extra portam Romanā, ab An-
selmo Archinto ædificandum curauit. Ita le-
gitur in Catalogo Archiepiscoporum Mediol.
Anno eodem lego fundatam Abbatiam
S. Crucis in Austria.

1133. *Waldsassen* monasterium, situm est in
diocesi Ratisponensi : de quo sic Bruschius
in Chronologia. *Cœptum est strui medijs in sil-*

*Contest-
ium in-
stituti Ci-
stertiensis
monaste-
rii.*

*uis hoc monasterium an. 1133. Geruico, viro no-
bili, auctore. Fuit is primum monachus in Sige-
bergensi Benedictinorum apud Coloniam cœno-
bio; indeque à Chunone Ratisponensi Episcopo in
Narisco abductus, Theobaldo Marchione Vo-
henburgensi locum donante, cœnobium istud stru-
xit; quod numero centesimum, inter Cistertiensia
per vniuersum orbem structa, existit.*

*Spectantur hic Mausolea Comitum Leuchten-
bergensium & aliorum: tumulus item magnifi-
cus Ioannis Episc. Ebronensis, olim in Waldsasso
monachi, qui an. 1404. obiit. Ita Bruschi. lib. cit.*

Conradus Sueviæ Dux, cū Lothario Imp.
ex Italia in Germaniam reuerso in gratiam
redit, S. Bernardo intercedente.

Anno 1134. *Vallis Clara* in d. Laudunensi,
Locus Crescens in d. Vesontionēsi, *Bellum Pra-*
rum in d. Tullensi, & *Locus S. Maria* in Anglia
fundantur.

S. Bernardus ter in Italiam venit ad Inno-
cen-

centium II. Papam, ad pacem Ecclesiæ procurandam; bis nimirum hoc anno, & tertio cum Lothario Imp. vt Baronius in Annalibus differit.

Clauftrense siue Hemmenrodense, vt hodie nuncupatur, monasteriũ in d. Treuirensi hoc eodem anno fundatum tradit Cæsarius lib. I. cap. I.

Anno 1135. monasteriũ *de Prato* fundatur, sub I. Abbate Petro: & hæc est prima plantatio, quã ex propria domo protulit Vvaleramus Abbas Vrficampi: vt in Appendice ad Sigeberti Chronicon apud Robertum Abbatem legitur.

Item fundantur *Longum Villare* in Pontiuo, *Gratia Dei*, in Pictonibus, *Alta cumba* in Burgundia, *Clara Vallis* in Longobardia, & *Fosse Noua* in prouincia Romana.

S. Bernardus Sacrosanctum Christi corpus in manib⁹ ferens, Guilielmũ Aquitanix Ducem compellat, & ad Ecclesiæ cõmunionem reducit: qua de re fusè Baron. in Annalibus.

Anno 1136. *Altus Fons* in d. Catalaunensi, *Domus Dei*, in d. Bituricensi, & *Caroli locus* in d. Siluanectensi fundantur.

Hugo Altifiodorensis Episcopus (quem *Hugo B.*
de Ordine Cisterciensi optimè meritum su- *piscopus*
prà anno 1120. diximus) in Domino pijsimè *Altifio*
obdormit. Hui⁹ in Episcopatu successit Hu- *dorensis.*
go de Monte acuto, Põtiniaci primus Abbas:
teste

teste Roberto Altifiodorensi. Obijt Hugo iste posterior anno 1151. Pontiniaci sepultus.

S. Guilielmus Dux Aquitaniae mortuus.

S. Guilielmum Aquitaniae Ducem, quem S. Bernardus Petro Leonis Antipapae adhaerentem conuertit, hoc anno obiisse tradit Baronius tomo 12. Annalium. Recitat ibidem Testamentum eius ex commentarijs historicis Gallicè scriptis à Ioanne Hayano Pietauiensi, Lutetiae an. 1581. editis.

Dunenensis in Flandria.

1107.

DUNENSIS Abbatia, milliari vno à Furnis Flandriae oppido aedificata, in *Dunis*, id est maritimi fabuleti collibus, ab iisdem nomen accepit. Fuit initio Monachorum nigrorum Ord. S. Benedicti cœnobium, à *Ligerio* Eremita inchoatum: quod postea, *S. Bernardo* Clarauallensi Abbate agente, Cisterciensibus accessit. Quibus de rebus sic Iperius in Chronico manuscripto Bertinensi: Anno millesimo centesimo septimo fundari inceptum est monasterium de Dunis, per hunc modum: Dominus *Ligerius* vir sanctitate famosus, monachus de Ordine S. Benedicti nigrorum Monachorum, exemplo priscorum sanctorum Patrum, relinquens patriam, vt terrenis curis exutus, liberius Deo inferuiret, peregrè profectus in Flandriam venit, & in Furnensi territorio, non longè à Furnensi villa, locum desertum petijt, vbi inter Montosa & Arenosa maris littora, quæ vulgariter ibi *Dunes* appel-

appellantur, refedit. Ibi que de bonis sibi tam largitione Flandriæ Principis, quam aliorum Christi fidelium collatis, capellam in honorem *B. Mariae* Virginis ædificauit, & cõuenticulum sui ordinis, nigrorum monachorum, inibi congregauit. Quem locum & conuentum ipse ibi primus Abbas, viginti & vno annis, sic rexit & erexit, vt postea cresceret in monasterium solemnissimum, quod hodie dicitur *B. Mariae de Dunis*.

Post Ligerium Dominus *Fulco* natione Biturix (teste Meyero) niger Monachus de monasterio Sauiniacensi, secundus ibidem Abbas effectus, locum ipsum & numero monachorum & possessionibus augens, decem annis gubernauit, semper in habitu & statu nigrorum monachorum. Sed florente tunc nouo Cistertiensium ordine, adueniente illo magno luminari Ecclesiæ, *B. Bernardo*, ad arctiorem vitæ frugem adspirans, in manus ipsius Bernardi, se, monasterium & conuentum sponte subijciens, habitu nigrorum monachorum derelicto, ordinem & habitum Cistertiensium adsumpsit. Quibus *B. Bernardus* Abbatem præfecit Dominum *Robertum de Brugis* oriundum, qui fuit illius loci à sua fundatione tertius Abbas, sed primus de ordine Cistertensi. *Et infra.* Temporibus Innocentij Papæ *S. Bernardus* venit in has Flandriæ partes, vbi Ecclesiam *B. Mariæ de Dunis*

Obijt Li-
gerius an.
1128. te-
ste Meye-
ro.

Ad hunc
Robertum
Abbatem
exstant
litteræ *S.*
Bernardi.

G

ad arctio-

ad arctioris vitæ normam instaurauit, de ordine nigrorum Monachorum ad Cistertiensem inuitans. Dominus enim *Fulco* tunc Abbas illius loci, se, conuentum suū & monasterium in manus B. Bernardi, & ei obedientiam fecit anno Domini M. C. XXXVIII. Et ordinauit B. Bernardus illius Ecclesiæ Abbatem Dominum *Robertum de Brugis* oriundum, virum deuotissimum, qui fuit Dunensium primus Abb. de Cistertiēsi professione. Hic Dominus Robertus postquā Ecclesiam Dunensem rexerat annis quindecim, assensu & electione B. Bernardi, subrogatus est Abbas in Claraualle, B. Bernardo ad patres apposito. *Hactenus Iperius.*

Eadem ferè narrat Meyerus in Annalibus Flandriæ, additq; *Guilelmum* Normannum, & *Theodoricum* Alsatum, Flandrię Comites, primū agros ac possessiones huic cœnobio adsignasse. Idem de cœnobij istius amplitudine ac potentia hæc refert.

1252. Anno CIO. CC. LII. obiit *Nicolaus* præstantissimus Dunensium Abbas, patria Ballyolanus, solitus dicere, *Dunense monasterium montem esse argenteum, modò à sapientibus regatur.* Hic sub se monachos ibi habuit centum viginti, conuersos ducentos quadraginta: ex quibus intra monasterium, textores, fabri lignarij, ferrarij q; fullones, cerdone, sutores, pelliones, cereuisiarij, latomi, victores,

res, pistorum, piscatorum, aliorumque omnium generum opificum quotidianam exercebant operam.

Porrò ante civiles in Belgio turbas, illustres erant Dunæ templo admodum spatioso, quoque vix aliud tota Flandria erat magnificentius, quod anno Christi millesimo ¹²⁵² ducentesimo quinquagesimo secundo, per *Radulfum* Morinensem, & *Ioannem* Tornacensem Episcopos, Virgini matri consecratum scribit Meyerus. Illustres item erant Dunæ insigni bibliotheca, vetustis rarisque manu scriptis codicibus referta, & turri à nautis Oceanum nauigantibus curiosè obseruata.

Haud abs re fuerit hoc loco subiunxisse quæ de cœnobij Dunensis initijs leguntur in manu scripta Appendice, à Valcellensibus monachis, adiecta ad Sigeberti Gemblacensis Chronicon manuscriptum, quod olim Abrahami Ortelij, Cosmographi Regij, nunc est collegij Societatis IESV Antuerpiæ: Anno millesimo centesimo vicesimo octauo, cœnobium de Dunis construi cœptum est à Domino *Fulcone*, primo ipsius loci Abbate. Anno millesimo centesimo tricesimo septimo domum suam *de Dunis*, & domum de *Claromaresch*, quàm simul incoauerat, in Capitulo Clarauallensi, sub manu Domini Bernardi, Ord. Cistertiensi, die Petronellæ Virginis, tradidit. Anno 1138. 1138.

Sic & Meyerus nuncupat hunc Fulconem I. Abbatem Dunensem, non Ligerium Eremitam

Abbas *Fulco* officium Abbatis in *Claravalle* dimisit, & Dominus *Robertus Dunis* Abbatis constituitur Non. Aprilis, lecto illo die Evangelio de cæco nato & illuminato, pulchro quodam prognostico, quod eius vita & verbo, tanquam de salua Domini luto facta, tam humili collirio scilicet humillimi viri exemplo, multi ab innatâ mentis cœcitate illuminandi præmonstrarentur. Anno millesimo centesimo quinquagesimo tertio, Bernardus ille *Clarauallis* toto orbe nominatissimus Abbas transijt ad æterni luminis claritatem. Cuius successor factus est Dominus *Robertus Dunensis*, ab ipso prælectus & prænominatus, & à *Clarauallensibus* violenter impulsus; Episcopis etiam & Abbatibus pedibus eius prouolutis. Tunc domus de *Dunis* quatuor mensibus absque pastore vacabat, donec Dominus *Albero*, ab ipso Domino *Roberto* transmissus, in regimine successit, quod duobus annis tenuit.

1158. Anno millesimo centesimo quinquagesimo octauo *Robertus* secundus *Dunensis* & *Clarauallensis* Abbas è mundo migravit. Vingtanni præfuit. Quindecim annis & pœnè quinque mensibus *Dunis*, quatuor annis & octo mensibus *Clarauallensibus*. Cui Dominus *Fastradus* *Camberonensis* Abbas in regimine successit.

1161. Anno millesimo centesimo sexagesimo primo,

primo, post generale Capitulum, *Lambertus* Abbas Cistertij, officio cedens, dimisit Abbatiam, & Cistertiēses Dominum *Fastradum* Clarauallēsem fecerunt sibi patrem, & *Claraualleses* acceperunt Dominum *Gaufredum* Ignicensem Abbatem.

Anno millesimo centesimo sexagesimo **1163.** tertio **xiv.** kalend. Iunij, Abbas *Fastradus* Parisijs obiit, Cistertium translatus ante Ascensionem. Cui subrogatus est Dominus *Gislebertus* Abbas Visicampi. *Hactenus ex Valcellensi Appendice.*

Claromarisci seu *Claræ Paludis* cœnobium, *Claromariscus* apud *Artesios.* hanc procul ab *Andomaropoli* in *Artesia* situm, à *Fulcone* Abbate *Dunensi* inchoatum, adeoque à monachis primùm *Benedictinis* inessum, post anno Christi millesimo centesimo tricesimo septimo ab eodem *Fulcone* Cistertiensibus traditum constat, ex *Valcellensi Appendice* ad *Sigeberti Chronicon.* Sed initia fuisse exigua; vt solent, templumque & alia ædificia, à *Theodorico* *Alsatio*, *Flādriz Comite*, eiusque coniuge *Sibylla* paulò post exstructa, *Iperius* & *Meyerus* tradunt. Istius in *Chronico Bertinensi* hæc sunt verba: Anno millesimo centesimo quadragesimo **1140.** *Theodicus* Comes *Flandriæ* & *Sibylla* eius vxor, in hæreditate sua propria, iuxta villam *S. Audomari*, inter paludes & nemora, monasterium ædificauerunt, in honorem

B. Virginis Mariæ, & B. Bernardo tradiderunt: qui locum in Marisco situm monachis Cistertiensibus instruxit atque instituit, & propter religionis puritatem *Clarum Mariscum* nominavit, Abbatem eis præficiens Dominum *Goufridum* monachum Clarauallensem anno Domini millesimo cêtesimo quadagesimo. Postquam verò rexerat annis ferè octo, subrogatus Abbas *Guilielmus*, qui viginti annis præfuit. Iste Guilielmus Ecclesiam, claustrum & cæteras religionis officinas transtulit de loco illo, qui adhuc propter hoc vocatur *Vetus curia*, ad locum ubi nunc sunt.

Beatus autem Bernardus tunc Flandriam & Brabantiam peragrans, hanc & alias plures Abbantias construxit, quæ omnes, quia per ipsum, qui Abbas erat Clarauallensis, fundatæ sunt, filix sunt Clarauallis: *Hactenus Iperius.*

Itaque cœnobium istud à paludibus, quibus vndique cingitur, nomen induit. Est autem in vicino lacus mirè prodigiosus; cui nimirum insulæ variæ, arbutis, consitæ, innatant, in quibus boues, ouiumque greges pascuntur, quæque ventis huc illuc aguntur. Lacum simile Plinius Junior describit profoceri sui Fabati, nomine Vadimonis, in prædijs Amerinis: in quo se pro miraculo vidisse scribit, innatantes insulas *Herbidas*, pascuas.

*Insulæ
natantes.*

cuaf

quasque interdum iunctas, copulatasque, interdum discordantibus ventis digestas, nonnunquam destitutas tranquillitate, singulas fluitantes. Quod & apud Claromariscum est videre interdum.

Porro cœnobium istud olim pietatis ac religionis zelo mirè floruit, adeò vt viri etiam summi sacræ ibi militiæ nomen darent. Fecit id anno Christi millesimo ducentesimo tricesimo quarto, *Iacobus XLVII.* Abbas Bertinensis, & anno millesimo ducentesimo sexagesimo quarto, *Gillebertus XLIX.* eiusdem loci Antistes, teste Iperio in Chronico suo Bertinensi.

Est autem Claromarisci Abbatia in limites ordinesque Artesiæ pronior, etsi Meyerus alijq; nonnulli eam Flandriæ adsignent.

Est in Artesia vetustum *Sancti Pauli* opidum, à quo illustris ac perantiqua Comitum S. Pauli familia titulum induit. Huius familiæ magnum decus *Hugo Comes*, cognomento *Campdauena*, exstitit; qui anno salutis 1137. monasterium Caricampense suo in solo instituit, Abbate & monachis Auxerrâ euocatis. Id cœnobij huius monumenta disertè loquuntur, in quo & tumuli plurimi veterum S. Pauli Comitum hodieque visuntur. Quorum, vt & Artesiæ Comitum historiam, dabit aliquando, vt spero, *R. V. Ferreolus Locrius Paulopolitanus*, apud

*Caricamp -
pus alijs
Cervicā-
pus, vulgè
Cercamp.*

Atrebatens Parochus. Vide Auc̄taria à nobis edita ad Sigeberti Chronicon anno III5. & III7. Est autem Ceruicampense monasterium haud procul ab Hefdino Artesiæ opido situm, in diœcesi Ambianensi. Exstat apud eundem Locrium vetus Chronicon Caricampense, in quo dicitur monasterium

1141. istud anno 1141. demùm fundatum. Vxor dicti Comitis Hugonis iacet ibidem sepulta, hac inscriptione: *Hic iacet Beatrix vxor Domini Hugonis Campus auena. Orate pro ea.*

1138. Anno 1138. *Mulbrannum*, Abbatia à fonte vicino sic dicta in Ducatu VVirttembergensi à Gunthero Episcopo Spirensi fundatur. Huic Abbatia de *Paris* per Pium II. Papam est incorporata, Abbatiali titulo in Prioratum commutato. Ex hoc loco monachi sæpè adsumpti sunt ad alia cœnobia regenda: vt ad *Brumbachense*, d. Moguntinæ, in Franconia, ad *Speciosam Vallem*, in eodem tractu; ad *Schonauiam* apud Heidelbergam, ad *Otterburgum* in Palatinatu, & ad *Nouam Ciuitatem* in Austria. Ita Bruschius, in Chronologia monasteriorum Germaniæ, qui & Stampensis cœnobij eo loco meminit,

S. Anastasi monasteriũ in Vrbe. Romæ monasterium ad Aquas Saluas in honorem *S. Anastasij* martyris Innocentius II. Papa construit, & S. Bernardo tradit: qui ex Clara Valle eò Bernardum Pisanum cum socijs misit. Is postea fuit Eugenius
Papa

Papa III. Baronij Annalium Tomum 12.
consule.

Hoc tempore *Alexander* primus Abbas
Mortui Maris, se & domum suam tradidit
Abbati Vrsicampi. Ita Continuator Sige-
berti.

Godefridus ex Priore monasterij Clara-
Vallensis fit Episcopus Lingonenses. Vide
Baron. in Annalibus.

Aurora Abb. in Germania fundata est cir-
ca annum 1138.

Parisiense monasterium, vulgò *Paris*, in *Paris*.
pede Vogesi montis, conditum lego circa
annum Christi 1138. olim Abbatiali, post nò 1138.
nisi Prioratus titulo decoratum. Cùm enim
summa Abbatum ac monachorum quorun-
dam nobilium negligentia, ad extremâ pau-
pertatem esset redactum, Pius II. Pont. Max.
circa annum 1453. illud Mulbrunnensi cœ- 1453.
nobio adiunxit, siue vt loquuntur, incorpo-
rauit, & suppressa dignitate Abbatiali Prio-
raturum constituit. Sicq; per monachos Mul-
brunno missos disciplina est instaurata. Hæc
ex Bruschio & alijs hausimus.

Ad *Speciosam Vallem*, & *Brunbacum*, duo *Speciosa*
potentissima in Ostrofrancis cœnobia ex- *Valle.*
struenda, & plantanda, primos Abbates & *Brunba-*
Monachos ex Mulbrunnensi Ducatus VVir- *cum.*
tenbergensis monasterio accitos esse, testa-
tur Bruschius, libro sæpiùs citato, in Mul-
brunni

brunni descriptione. Est autem Speciosa val-
lis apud Mehmullum sita, Brunbacum verò
apud VVertheimium opidum.

*Salem si-
ne Sale-
mitana
abb.*

*Salomonis villa, nonnullis Alemanni villa, om-
nium cœnobiorum in Germania facile pulcher-
rimum atque opulentissimum, milliari vno ab
Vberlinga Imperiali opido distat. Nomen hoc
illi inditum volunt, quod ad templi Hierosoly-
mitani similitudinem sit conditum: alij verò
à Salomone Pastore quodam deriuant, qui pri-
mam ibi cellam sibi struxerit. Fundator ex-
stitit Guntheramus Baro ab Adelsreutte, qui an.
1138. obiit.*

*Ceterum maxima opes ac facultates huic
cœnobio accessere, per diligentem ac prudentem
œconomia administrationem.*

*Auxere & dotem Imperatores Conradus Sue-
uus anno 1142. & Fredericus Barbarossa anno
1155. itemque Eberhardus, vel, vt alij vocant,
Burchardus Salisburgensis Episcopus, Rom. Sedis
Legatus, qui secundus huius loci fundator habe-
tur, & honorifico hic in tumulo quiescit.*

*Fursten-
bergenses
Comites.*

*In Salemitani cœnobij vicinia est castrum
Sancti-Montis, ad Comites eius nominis spectans,
quos alias Furstenbergenses vocant. Dicitur an-
tem Mons sanctus à SS. Felice, & Regula illic se-
pultis. Ita Bruschius in Chronologia mona-
steriorum Germaniæ.*

*Sunt in tractu Suxuiæ & plurima Virgi-
num cœnobia, vt Lucida Vallis, Regis Pons, Co-*

rona

*vona Beata Maria, Pons salutis, Lucida Srel-
la, Vallis Rosarum, Fons Beata Maria, Val-
lis Dei, Vallis Sanctæ Elisabethæ Sion, Vetus cel-
la, Vallis Angeli, Vallis cæli, Hortus Dei, Cel-
la Sanctæ Mariæ, Vallis Gratia, Vallis sancta,
Pura Vallis, Bona Cella, Cæli corona, & Fons vir-
ginum.*

*Suevia
monaste-
ria Vir-
ginum*

In tractu Franconiæ sunt ista Virginum *France-
cœnobia, Vallis S. Crucis, Felix aula, Vallis Bea-
ta Maria, & alia.*

Francie.

In Bauaria, *Felix vallis.*

In Austria, *S. Nicolai monasterium in
vrbe Viennensi.*

In VVestfalia, *Porta cæli, Speculum vir-
ginum, cum Seijna vnitum, Pax Dei, Porta
cæli, Fons salutis, Fons B. Mariæ, apud Couf-
veldiam, Hortus B. Mariæ, Mons amoris, Pra-
tum apud Coloniam.*

*VVestfa-
lie.*

In Saxonia, *Isenacense monasterium, &
S. Crucis.*

In Liuonia, *Portus Sancti Nicolai, viro-
rum.*

*Cœnobia
Danie,
virorum.*

In Dania, *Sora, in Zelandia, item vite
Schola, in Iutlandia, Tuta Vallis, Insula Dei,
Locus Dei, & Regalis curia, omnia virorum
monasteria.*

In Morauia, *Clastrum Regina, Virgi-
num.*

In Suecia, *Noua Vallis, & Abbatia Aluestren-
sis, virorum, fuerūt & in Noruegia, & Goth-
landia*

Suecia.

landia aliquot monachorum huius instituti monasteria.

*Virorum
cœnobia
in Sue-
uia.*

Sunt item in Germania quàm plurima virorum cœnobia, de quorum fundatoribus nondum nobis constat: vt apud Sueuos, *Aurora, Capella, Maris Stella, S. Urbani, & Porta cœli.*

Apud Francones *Vallis Sanctorum, Prioratus.*

*In Baua-
ria.*

Apud Bauaros, *Campus Principum, Cella Dei, Cella Principum.*

*In Au-
stria.*

Apud Austriacos, Stirios & Carinthios, *Cella Angelorum, Vallis Dei, S. Crucis, S. Trinitatis, in Noua Ciuitate Auftriæ, Nouus Mons, Victoria, Altum Vadum, & Altus Mons.*

In tractu Rhenano versus Moguntiam & Treueros, *Mons S. Disibodi, Castrum Aquile, Locus S. Marie.*

*In Pome-
rania.*

In Pomeraniæ & Prusiæ tractatu, *Riuus S. Maria, Purus Mons, Nouus Campus, & Oliua, in Prussia.*

In Misnia, & Lusatia, *Vetus Cella, S. Aegidij, & Noua Cella.*

In vtraque Marchia, *Locus cœli, Neruus S. Marie, & Cœli Porta.*

In tractu VVestfalix & diœcesi Colo-
nienfi, *Campus S. Marie, Mons S. VValpurgis, Prioratus.*

Cœnobium *Ripatorij*, duabus leucis ab vrbe *Tribe Tricasina* dissitum, anno mil-
lesimo

lesimo centesimo tricesimonono, prima sui fundamenta sortitum est, iam inde ab ipsis D. Bernardi temporibus, qui selectum ex religiosissimo monachorum suorum grege Alanum, eidem præfecit, hominem pium iuxta & doctum, tot virtutum præsidio munitum, tantoque comitatu septum, ut earum velut quibusdam gradibus anno 1151. sublimè Antissiodorensis episcopatus cacumen ascensu superauerit. Verùm cum usu venire solet, ut ei, qui iucundam vitæ monasticæ dulcedinem semel degustarit, nihil sapiant, minusque ad gustum sint summorum honorû fasces & Pontificiæ infulæ, ecclesiastica munera oneris simul & honoris aspernatus, supremi vniuersæ ecclesiæ rectoris concessu & permisso, ad pristinum & monasticum viuendi morem, à quo se tamdiu obesse ingemiscebat, postquam sibi licuit, maturè se retulit an. 1167. ut tradit Robertus cœnobij S. Mariani monachus in suo chronico, & paulò post annum 1182. in Claravallensi monasterio mortem terrenam vitâ cœlesti commutauit, ibidemq; honorificè conditus est. Dicitum autem Ripatorij cœnobium amplissimis prouentibus, vberimisq; redditibus copiosissimè locupletatum fuisse constat insigni liberalitate & munificentia dominorû de villa Harduini & de Capis, quorum aliqui in eodem postremam sepulchri sedem dele-

delegerunt, quinetiam idem cœnobium gentilitia Villarduinae familiae gestat insignia.

Anno eodem fundatam lego Abbatiam S. Mariæ, apud Dublinium Hiberniæ metropolim.

Florebat hoc tempore Gallicana ecclesia per viros religione atque sapientia illustres; *Milonem* Morinensem episcopum, humilitatis virtute præcipuum *Alysiem*, Atrebatensem, liberalitate atque facundia & consilio clarum; *Godefridum*, Lingonensem; *Hugonem*, Antifiodorensem, *Ioslenum*, Suefionensem; *Giffridum*, Carnotensem; *Albericum* Bituricensem Archiepiscopum, scientia literarum atque consilij prudentia clarissimum.

Inter hos etiam alios multos tunc claros scientiâ viros, *Bernardus* Abbas Clara-Vallensis, vir opinatissimæ religionis, eminentissimè clarebat; qui multorum miraculorum patrator, & verbi Dei feruentissimus prædicator, atque plurimorum monasteriorum fundator. animarum lucra maxima Deo adhibebat, adeo, ut Magistri Scholarum cum magno clericorum comitatu, etiam de longinquis regionibus ad eius optabile magisterium confluentes centenariis vel ampliori novitiorum numero domum probationis implerent, & vno die Quadragesimæ monachi fierent. Ita Robertus Abbas Sigebertini Chronici Continuator.

Anno

Anno 1139. S. Bernardus, petente Roge-
rio Siciliae Rege monachos aliquot Cister-
tensis in Siciliam misit: vt docet Baronius
in Annalibus.

Cistercienses in Sicilia misuntur.

Cæterum in Sicilia & in Italia hodieque plurima florent Ordin. Cistertiensis monasteria, quorum nonnulla hinc recensebo, quod annos foundationis ignorem.

S. Ambrosii monasterium, in vrbe Mediolanensi.

Abbatia de *Giesij*, in agro inter Anconam & Senogalliam est sita.

Abbatia Clarauallensis, alias de *Fierast*, apud Tolentinum.

Abbatia monialium, in vrbe Parmensi, & alia alibi sunt plurimæ.

Multa eaque illustria Ord. Cistertiensis monasteria in Hispania visuntur, quorum pleraque temporibus Sancti Bernardi sunt excitata: teste Mariana. lib. decimo. Rerum Hispaniæ capit. duodecimo. Alfonso (inquit) Castellæ Rex *Bernardo*, Clarauallensi, (quem perspecta vitæ probitas cælestium numero inseruit, magnique pro religione labores) gentili suo in primis deditus erat: eoque auctore plurima Cistertiensis familiaria monasteria exstruenda curauit: ac ferme quæ hoc tempore toto illo Hispaniæ tractu magnificentissima locupletissimaque exstant. Humanarum rerum contemptu
id ge-

Hispania monasteria.

Id genus homines initio paruo cōtenti, multis eorum studia certatim iuuantibus, quod ad numen propitiandum referre multum, habebant persuasum, breui interuallo immensas diuitias construxerunt. Venisse in Hispaniam D. Bernardum sub vitæ finem, ex eius ad Petrum Cluniacensem litteris perspicitur. Sed & templa reliqua & monasteria, quæ tota ditione constructa erant, magnis beneficijs Rex auxit: vt argumento sunt veteres tabulæ, quæ tota Hispania cum fide seruantur, in veteribus scrinijs, *Dominici Calzady, AEmiliani Cucullati, Michaelis Petrosi, Dominici Exiliensis*. Quæ templa ea tempestate, opinione sanctitatis & concursu hominum celeberrima erant. Sic Mariana.

S. Bernardus venit in Hispaniam.

Operæ pretium fuerit his subnectere illustriora aliquot Ord. Cistertiensis apud Hispanos cœnobia.

Primum sit Populetum, vulgò *Poblet*, in diœcesi Turiasonensi apud Aragonios, Abbatia per Raimundum Berengarium Regem an. 1153. fundata. In eodem tractu est Abbatia *de Sanctis Crucibus*.

Palazuelos Abbatia in veteri Castella, apud Vallisoletum: in qua residere solet Generalis Præfectus cœnobiorum Cistertiensium in Hispanijs, qui singulis triennijs eligi solet. Sunt enim in Hispania Abbates tantummodo triennales, non autem perpetui.

CON-

Constitutum id temporibus Philippi II. Regis Catholici.

Mons Sion, siue S. Bernardi Abbatia, propè Toletum.

Vallis Bona, *Riuus siccus*, *Vallis Paradisi. Sancti Martini*, *Spina*, & *Saltus Noualis*, in Castella.

S. Prudentij Abbatia in Castella veteri, secundo lapide à Logronno opido, eo loco fundata tradita traditur, quo S. Iacobus pro Christianis contra Mauros pugnauit, tempore Ramiri Regis.

Vallis Dei, *Bellus Mons*, & *Villa Noua*, in Asturia.

Mons Sion Abbatia ad Tagum flu. haud procul Toletum, habet secundum suffragium in comitijs sui ordinis.

Vallis digna, vulgò *Valdigna*, Abb. per Iacobum II. Regem fundata, secundo miliari à Valentia.

S. Bernardi Abbatia, apud Valentiam.

Benifassa Abb. per Iacobum I. Regem dotata, in tractu Tortosæ.

Sancta Fidei Abbatia, de *Santa fé*, secundo lapide à Cæsaraugusta in Aragonia.

Petra, item in Aragonia.

Vallis bona Abbatia, *Valbuena*, apud Vallisoletum.

Saltus albus, in regno Legionensi.

S. Petri de Gumeil Abb. in diocesi Vixamensi,

H

menſi,

mensi, vulgò Ofmensi apud pagum *Gumeil del zan Regalis* Abbatia, in Maiorica Insula.

Sanctorum Martyrum Abb. in vrbe Corduba.

Fiterium ad Pisoricam, *Feytero*. Vide anno 1158.

Fiterium Abbatia, *Feytero*, in Nauarra & dicecesi Pompelonensi, non procul à Tutela. Idem *Oliua*, & *S. Saluatoris*.

Alcobaza Abb. in Portugallia, per Alfonso I. Regem fundata.

Ibidem *Stella S. Pauli*, *S. Christophori*, & *S. Petri de Aquilis*.

Bellus Mons, apud Astures.

In regno Galeciæ, *Penna maior*, *Castrum Regis*, *S. Iusti*, & *S. Claudij*.

S. Mariæ Olgense cœnobium, Virginum, apud Burgos.

S. Vincentij, monialium, in vrbe Segouia.

Catalonia
cœnobia
Virginū.

Sunt item Virginum cœnobia in Catalonia, *Sancti Felicis*, *Vallis B. Mariæ*, *Vallis Dominicellarum*, *Vallis bona*, *Vallis sancta*, & *Sancti Hilarij*.

In regno Valentia, *Mons sanctus*.

In regno Cordubæ, *Sancta Maria*, *Dominarum*.

In tractu Hispalensi, *S. Clementis*, & *S. Catharine*.

In re-

In regno Castellæ, *S. Anna*, *S. Scholasti-* *Castella.*
ca, *S. Spiritus* apud Vlmedum, *S. Mariæ Rega-*
lis, apud Vallisoletum, *Fons Calidus*, *S. Ma-*
ria de Villa maiore, *S. Mariæ Regalis*, apud Bur-
 gos, *S. Benedicti*, *S. Bernardi* in opido Guada-
 laxara, *S. Felicis*, *S. Andrea*, *S. Columba*, aliàs
S. Saluatoris, *Turris Cremata*, *S. Vincentij* in Se-
 gouia, & *S. Dominici veteris* in Toletò.

In regno Legionensi, *Vallis bona*, & *S. Mi-*
chaelis.

In regno Portugalliæ, *S. Benedicti*, *S. Sal-*
uatoris, & *S. Bernardi*.

In Germania in d. Constantiensi Virgi- *Vallis S.*
 num cœnobiũ visitur, quod olim Aquarum *Crucis.*
 Haustus, vulgò *VVasserschapffen*, fortè ab in-
 numerabilibus penè in vicinia fonticulis di-
 ctum, postea à *S. Crucis* particula ex Augia
 diuite huc, vt dicitur, allatâ, *Vallis S. Crucis*
 est appellatum. Fundatum legitur circa an-
 num 1140. Equite quodam Althano, vt tra- 1140.
 dunt, locum fundumque donante. Pòst bel-
 licis tumultibus euersum, ab Hegone Comi-
 te Landauuensi instaurari cœptum est anno
 circiter 1230.

Illustre hoc monialium nobili stemmate
 natarum cœnobium, apud Riedlingam, in
 Sueuia situm. Salemitani Abbatis visitationi
 subest. Ita Bruschius.

Anno 1140. in d. Paderbornensi in VVest-
 phalia fundata est Abb. dicta Harfvvitenhu-

sen, vulgò Hardenhausen, sumptibus D. Bernardi ab Ozede Episcopi Paderbornens. & à Veteri Campo Monachi istuc traducti. Chronicon Campense.

Eodem quoque anno extructum est in Hafsia, monasterium Heghena à Poppone Berthaque Comitibus. Floruit Conradus Monachus & archigrammateus, miraculis clarus.

Anno eodem cœnobium S. Mariæ de *Frigido Monte*, à Valeramo Abbate Vrficampi fundatur, sub electo patre Manasse. Ita Continuator Sigeberti.

Stephanus patriâ Catalaunensis, Monachum Ord. Cistertiensis, ab Innocentio II. creatur Card. & Episcopus Prenestinus. Meminit illius Alamannus in vita S. Bernardi. Exstant ad eundem variæ S. Bernardi epistolæ.

Anno eodem tradunt fundatam Abbatiam *S. Anastasij* in vrbe Roma, *Casam Marij* in agro Romano, & Abbatiam *Mellifontis* in Hibernia. De Casa Marij vide Baronium in Annalibus, anno 1030. §. II.

Sabaudie
monaste-
ria.

Vt de Sabaudia monasterijs aliquid dicamus, Amadeus II. Sabaudia Comes anno 1140. instituit Abbatia super Montem Bieugæum, vulgò de *Bieugeois*. Humbertus Comes an. 1193. monasterium in *Alpina Rupe* ad lacum Lemanum, haud procul à Geneua, vulgò

vulgò l' *Abbaye des Alpes*, & *Altercombaum* cœnobium, Gallicè l' *Abbaye de Hautecombe* fundavit. De quibus vide *Paradinum* in *Sabaud.* *Chronicis*: Sunt item apud *Sabaudos* *Stammedium*, *Bonus Mons*, *Alta Crista*, *Alta Ripa*, *S. Sulpitij*, & alia cœnobia.

Item *Virginum* cœnobia, *Via cœli*, *Bonus locus*, *Vallis nigra*, *Bella Vallis*, *Alta Ripa*, *Rotundus Mons*, & alia.

Anno 1141. fundata traditur *Abbatia Boni Loci* in d. *Burdegalensi*, & *Portagloria* in *Saxonia*.

Anno 1142. fundata est *Abbatia Victoria* in *Carinthia*, *Alta Crista* in *Burgundia*, & *Bomgardensis* Ab. in *Bergensi Ducatu*, d. *Colonienfis*, item *Vetus Mons* siue *Bergensis* Abb. in d. *Colonienfi*.

Valeramus primus *Abbas Vrficampi*, fundator duarum *Abbatiarum*, nimirù *Pratenfis*, & *Frigidi Montis*, moritur: exceptâ tertiâ, quam sibi adoptavit in *filiam*. Ita *Continuator Sigeberti*.

Anno eodem comitia *Imperij* celebrantur *Francofurti ad Mœnum*, quibus *S. Bernardus* interfuit.

Anno 1143. *Volfherus*, aliàs *Volfra- mus* de *Tegærnbanc*, & *vxor* eius *Hemma*, in prædio suo *Schuking* fundare cœperunt *Raiten- hastacheusen* *Abbatiam*, primo *Abbate* eiusdem loci *Domino Gerone*, viro venera-

*Raiten-
hastach-
sis Abb. in
Bavaria.*

bili existente ; postea verò anno Domini 1146. præfidente in Sede Romana sanctissimo Papa, Eugenio III. Pontificatus sui anno 2. in ipso verò Rom. Imp. feliciter regnante Conrado Secundo, Imperij sui nouo felicissimè, omni reuerentia honoris dignissime memoriæ Dominus *Conradus* primus Saliburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus, considerans situm loci non esse aptum illi ordini ; habito consilio, ex consensu petitionis prædicti *Volfheri* ad habitationem fratrum & situm cœnobij, ad præfatum ordinem obseruandum, antiquam suam Ecclesiam Raitenhaslach in hoc loco sitam & constructam, quondam sub patrocinio S. Pancratij Martyris (vt tradit antiquitas) cum decimis, dote & familia, omnibus necessarijs, remotam Parochiam, tradidit, vt in ipsius priuilegijs latius continetur.

EVGENIVS Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectis filijs, Geroni Abbati, eiusq; fratribus de Raitenhaslach, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum. Religiosis desiderijs dignum est facilem præbere consensum, vt fidelis deuotio celerem sortiatur effectum. Ea propter dilecti in Domino filij ; vestris iustis postulationibus, clementer annuimus, & præfatum locum, in quo diuino mancipati estis officio, sub beati Petri & nostra protectione

Etione suscipimus, statuentes, vt quascunq̄e possessiones, quæcunq̄e bona idem monasterium Raitenhaslach iustè, canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum ac Principum, oblatione fideiũ, seu alijs iustis modis, Dño propitio, poterit adipisci, firmavobis, vestrisq̄; successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc proprijs duxim⁹ exprimēda vocabulis, locũ ipsum, quemadmodũ à venerabili fratre nostro Cunrado, Salisburgensi Archiepiscopo, vobis piã deuotiõẽ collatus est, VVindeberge cum omnibus appendicijs suis, Tierolfingen mansum vnum, cum pascuis, cultis & incultis, quæsitis legitimè & acquirēdis, in sylua, quæ vulgò dicitur Amphinger forst, pascua Porteue, areamq̄e Sceulingen, in Frasthuzinga nominatur, in Ratisponensi Episcopatu, prædium in loco, qui Mosvogel vocatur; sic à nobili viro VVolphero, vxore quoque & filijs suis rationabiliter vobis concessum est, sanè laborum, fortè agrorum vestrorum, quos proprijs manibus ac sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus à vobis decimas exigere præsumat. Decernimus ergò, vt nulli omninò liceat præfatum monasterium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, manere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia

integra conferuentur eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione sunt vsibus omnimodis profutura, salua Sedis Apostolicę authoritate & diocęsanorum Episcoporum Canonica iustitia, &c. Datum apud vicum Pronianum an. 1146. Haętenus ex Hundio.

*Luca in
Polonia.*

Hoc ipso anno 1143. fundata est Abbatia *Lucensis* in Polonia, *Francarum Valliũ* in Pro- uincia, *Bella Pertica* in Vasconia, & *Spina* in Hispania.

Lego item in Polonia minore fuisse Abbatiam *Clara Tombe*, & in Polonia maiore Abbatiam *Paradisi*.

Sic & in Bohemia numerantur & laudan- tur, *Aula Regia*, *S. Corona*, *Altum Vadum*, *Sacer Campus*, & *Nouum Nemus*.

Anno 1144. tradunt fundatam Abbatiam *Belli Loci* in d. Rutenensi, & *Grandis Silua* in Vasconia; item *Sconauiam*, apud Heidelber- gam.

*Eugenius
3. fit Papa
ex Ord.
Cisterti-
ensi.*

Anno 1145. post obitum Lucij II. Papę, ob tumultuantes Romanos Arnaldistas con- uenerunt vnanimis Cardinales metuentes, in Ecclesiam monasterij sancti Cęsarij, illic- que Dei nutu, haud de gremio, ex more ali- quem eligendum putarunt ex Cardinalibus in Romanum Pontificem, sed conuertentes oculos in Abbatem monasterij S. Anastasij Trium fontium, Ordinis Cistertiensis, eidę haud pridem sub Innocentio Papa II. à San- cto Ber-

Et Bernardo præfectum, *Bernardum* itidem
 nominatum, patria Pisanum, virum probi-
 tate insignem, & prudentia in negotijs ob-
 eundis locupletem, tempore perditissimo,
 quo huiuscemodi bello civili Vrbs flagra-
 ret, putarunt fore aptissimum; quem cum sa-
 gacissimum fuissent experti, pari consensu
 summa concordia elegerunt. Ita Baronius
 in Annalibus. Dicitur est autem Eugenius III.
 Papa. Quod cum certò intellexisset S. Ber- *Epist. 237*
 nardus, aureas ad suum olim discipulum lit-
 teras dedit, hoc initio: *Amantissimo Patri &*
Domino, Dei gratia summo Pontifici Eugenio Ber-
nardus Clara-Vallis vocatus Abbas, modicum id
quod est. Auditum est in terra nostra, &c. Scri-
 psit & aliam epistolam ad Cardinales, quæ
 est numero 236.

Otterburgensis Abb. apud Kayserlautern
 Palatinatus opidū fundata est circa an. 1145.

Anno 1146. Lapis S. Michaelis in Saxonia
 sic dictum Monasterium à Campésibus ope
 Beatricis *Quedelimburgensis* Abbatissæ æ-
 dificatur.

Anno eodem Ecclesia *Tornacensis*, quæ 1146
 ab annis ferè 600. proprio caruerat Episco-
 po, procurante S. Bernardo, rursus propriū
 accepit Episcopum, nomine Anselmum, an-
 tea Abbatem S. Vincentij *Laudunensis*: qui
 Romæ ab Eugenio III. est consecratus. Ita
 Robertus *Montensis*.

S. Bernardo crucem per Gallias prædicante, Ludouicus Rex cum Ludouico Flandriæ Comite, & Henrico Theobaldi Blefensis Comitis filio, Vizeliaci crucem suscipit, & anno sequente in Syriam se contulit. *Idem & Baronius.*

In Natali Domini apud Spiram S. Bernardus Conradum Romanorum Regem, cruce signat. *Baronius.*

Anno eodem fundata dicitur Abbatia de *Lisa* in Noruegia, *Sana Vallis* apud Venetos.

Henricus Murdacus ex Abbate Fontanensi creatur Archiepiscopus Eboracensis in Anglia ab Eugenio III. vt testatur Griel. Neubrigensis lib. I. c. 17.

Annò 1147. S. Bernardus Germaniam peragravit. Christi virtute cæcis visum, claudis gressum, surdis auditum, mutis vocem restituens, diuersos morbos curans, variaq; prodigia Colonia, Aquisgrani in Brouviler & passim edens. Et vita ipsius, descripta per Gulielmum Abbatem.

Vikariensis Abb. in Brabantia fundatur.

Brabantiam nostram Sanctus Bernardus Abbas Clarauallensis prædicando sæpius peragravit. Affligenium veniens duas ibi conciones habuit, & monachos ad Cisterciensis ordinis institutum amplectendum cohortatus est; sed irrito conatu. Inde Gemblacum se contulit, atque ibi casulam suam, quâ Missarum solemnia celebrarat, in beneuolentia

lentiæ testimonium reliquit: quæ Gemblaci hodieque adseruatur. Itaque rogatus à plurimis, vt sui instituti sodales aliquot in Brabantiam mitteret, monachos duodecim cum *Laurentio* Abbate, tertio decimo, & Conuersis quinque ex *Claraualle*, transmisit. Hi in *Boueria*, ad fontem *Goddiarch* subsistentes, cum agri aliquot ipsis essent oblati, ibidem monasterium atque oratorium rudi opera anno 1147. construxerunt: *Godfrido Tertio*, Duce apud Brabantos imperante.

Superuenit postmodum ipse S. Bernardus: quo suadente ad vallem medias inter siluam sitam ad flumen *Tiliam*, quia commodior esset, sese transtulerunt, in qua hodieque sedem habent (quod monasterium hodie *Villarium* seu *Villare* nuncupatur) estque illud ipsum à S. Bernardo anno 1151. visitatum. Quo etiam tempore diuina in illo celebravit.

Louanienses suauiori voce Diliam nuncupant.

Inter Abbates præ cæteris enituerunt isti. *CAROLVS* Abbas VIII. frater Comitis *Seynensis*, & antea generosus in seculo miles siue eques. Fuerat is primus Monachus in *Hemmenroda*, estque inde ad Abbatialem dignitatem inuitus à Capitulo generali abstractus. Floruit anno millesimo centesimo nonagesimo septimo, & latere volens, *Hemmenrodam* demùm redijt, obiit-

obiitque in monialium S. Agathæ eiusdem ordinis Abbatia.

Conradus

9. Abbas,

post Con-
dinalis.

ANNO

1209.

CONRADVS IX. Abbas, filius Comitiss Seynensis, ex Canonico S. Lamberti Leodiensis, monachus in Villario, deinde Prior, ac demum Abbas factus, nec diu virtus eius intra Brabantia terminos latere potuit. Itaque Clarauallensis primus, postea Cisterciensis Abbas creatus, ac demum ab Honorio III. Pontifice Maximo Cardinalis & Episcopus Portuensis est designatus: Sedis Apostolicæ Legatus cum esset, Bononiæ Dominicanorum institutum tunc recens natum approbavit; ut in vita S. Dominici legitur. Post in Germaniam veniens, Moguntia concilium celebravit, & multa in eo utilia decrevit.

Defuncto postmodum Pontifice, cum de successore nominando Cardinales acriter disputarent, visum fuit inter tres Cardinales, quos inter & Conradus fuit, compromissum facere. Cumque alij duo ipsum designare vellet Pontificem, Absit, inquit, ut ego me ipsum dicar elegisse.

Morti vicinus cygneam hanc vocem vir optimus emisit; *utinam vsque in hanc horam in Villari sub disciplina vixissem regulari, & cum culina hebdomadarijs ibidem scutellas abluissem.*

Conradum hunc nostrum media inter negotia secularia, pijs cœlestibusque mediatio-

tatio-

rationibus deditissimum fuisse commemo- *Lib. 1.*
 rat Thomas Cantipratanus . Sanctitatem *Ap̄ 6.9*
 quoq; illius Chronica Brabantia commen-
 dant. Vide infra an. 1219.

Guilielmus Abbas XI. ab eximiam in pau-
 peres liberalitatem, à Thoma Cantipratano
 laudatus, ad cœnobìa Grandipratense in a-
 gro Namurcensi, & Bernardinum in Bra-
 bantia ad Scaldim, colonias deduxit. Pòst
 Abbas Clarauallésis creatus, ibidem est con-
 ditus, non sine signis vitæ sanctissimè & ca-
 stissimè peractæ. Qua de re vide versus pau-
 lò infra positos.

Amelricus primus monachus Funiacensis, *Circa an-*
 post in Trium fontium : deinde in S. Remi- *nũ 1268.*
 gij cœnobio, ac demùm Villariensis Abbas
 XVIII. fuit. Is plurimorum vtriusque sexus *De quib.*
 beatorum ac sanctitate illustrium corpora *plura vi-*
 post altare summum reposuit; hac inscri- *de paulò*
 ptione addita: *infra.*

Ecce latent fratris Arnulfi Cornibus ossa;
Hic iacet Abundus Huyésis, crimine mūdus;
Clauderis hac cista Godefride beate Sa-
crista;

Qui vitium nescit, Bonifacius h̄c requiescit;
Hic de Niuella Marquinna iacet domicella;
Calcans mundana de Cornelion Iuliana;
Su sancti Syri memor Helvyigen sepeliri;
De Grauiò iacet hic dulcis & honesta Ma-
ria,

Rachel

*Rachel, non Lia, propriè fuit ista Mariâ;
Hic iacet Henricus Monachus de Geest, ini-*
micus

*a Fuit no-
bili gene-
re Dongel-
bertorum
basus.*

*Mundi, cui clerus quondam fuerat sat amicus;
De a Dongelberto iacet istic nomine certo
Guilielmus dictus, monach^{us} vitâ benedictus.
Hi mundo corde vixerunt & sine sorde,
Vite forma dati nobis sunt hîc tumulati.*

Horum Beatorum sacra ossa R. D. Robertus Henrion Abbas Villariensis XLVIII. è veteri tumulo in sacellum magnificè adornatum an. 1599. transferenda curauit.

Licet quædam attexere ex manu scripto Chronico Villariensi.

Arnulfus Gestellensis primùm Abbas loci S. Bernardi apud Antuerpiam, post Villariensis Abbas XIX. an. 1271. creatus præfuit annis 5. Cuius quidem temporibus traduntur in Villario fuisse monachi centum, & Conuersi trecenti.

Dionysius Zeuerdonchus Bruxellensis ex Decano & Canonico Lirano Abbas Villariensis XLIV. primus mitrâ pontificali usus est, ex Romani Pontificis indulto, *Ioan. Regnaultio*, Maletensi, Abbati XLIII. & post Episcopo Megarensi, iam pridem concessa. Item disciplinam prædecessorum incuria collapsam reuocauit, atque ædificia Villariensia domi forisq; magnificè instaurauit. Quo alijsq; nominibus, Carolo V. Imper. eiusque

eiusque forori Mariæ Hungariæ, Belgarum Gubernatrici, gratissimus exstitit, obiitque an. millesimo quingentesimo quadragesimo quinto.

Hactenus de Abbatibus. Pauca liceat hoc loco subiungere de *Casario Heisterbacensi*. Fuit is Prior Villariensis, sub Gulielmo VII. Abbate Villariensi, olim Priore Heisterbacensi; idemque venerabili Godefrido Sacristæ Villariensi per familiaris exstitit. De quo & alijs monachis Villariensibus sanctitate conspicuis idem Cæsarius multa commemorat in suis Dialogorum libris.

*De iisdem multa }
Tho. Cantipratanus
in libris
Apud.*

Hæc ex Chronico manuscripto Villariensi haufimus, quod ibidem exstat manuscriptum. Exstant & in Rubræ Vallis monasterio apud Bruxellam, Chronica Abbatum Villariensium, hoc initio, *Cum aliquando*. Item Gesta virorum illustrium monasterij Villariensis, hoc initio, *Dominus Carolus*. Quæ omnia utinam aliquando in lucem proferantur, & describantur ex libro, cui titulus, *Nouale Sanctorum*.

Cæterum in veteri codice manuscripto, qui apud me exstat, post vitam B. Arnulfi Conuersi Villariensis, sic legitur de venerabili Gulielmo XI. Abbate Villariensi: *Verfus de miraculo, quod contigit Domino Gulielmo quondam Abbati Villariensi, postea Clavallensi post obitum eius, scilicet quod virilia, vel*

etiã

etiam ipsorum cicatrices non sunt inuenta penitus in eo, nec sexus aliquis, sed locus ibidem totus planus & equus inuentus:

*Pullulat insignis victoria virginitatis,
Guilielmo signis post fata micante beatis,
Inquinet vt nulla corpus pollutio, sexus
In dubio flexus, stabili stat in inguine bulla;
Felix Eunuehi pia consolatio luci,
Subtractus fragili virtute refulget herili,
Sed nec martyrij penitus priuatus honore,
Qui fuit exilij socius, virtutis amore.*

Quod ad filias Abbatia Villariensis attinet, sunt eae duae admodum nobiles, nimirum *Grandipratensis* anno 1231. & *Altera S. Bernardi* apud Antuerpiam anno 1238. nata: vt tradit auctor Chronici Villariensis.

In Villario sepulti sunt *Henricus II. Brabantiae Dux*, cum vxore *Sophia*, quae erat filia *S. Elifabethae*, & *Ioannes III.* itidem *Dux Brabantiae*.

DE MONACHIS VILLARIENSIBUS, sanctitate illustribus.

B. Abundus.

Venerabilis *Abundus* Villariensis Monachus, patriâ *Huyensis*, quod opidum est prouinciae *Leodiensis*, floruit circa annum 1220. prophético spiritu & miraculis clarus. De quo vide *Chronicon Villariense*, & *Ioannem d'Assignies* cap. 26. Vita eius exstat manu scripta in Villario.

B. Ar-